

Capítol 7. El productor: el traductor jurídic i jurat

La profesión es también lo que sus miembros dicen de ella, pero es algo más: lo que los facultativos hacen con ella, lo que los clientes opinan de esa labor.

(Martín Moreno i de Miguel, 1982: 14)

Tot i que la natura dels textos que estudiem en aquest treball ens permetria que el títol d'aquest capítol ens plantejara la descripció del traductor *jurídic*, ja que la traducció de contractes de compravenda immobiliària no necessita una traducció jurada, la realitat del mercat ens permet identificar el traductor dels textos que treballem en el nostre estudi (els contractes de compravenda immobiliària) amb la figura de traductor *jurat*. En la nostra recerca, vam estudiar el mercat real de la traducció d'aquest gènere a través dels nostres informants i vam veure que, per als parells de llengües i la direcció que plantejem per a la traducció, els traductors a qui els advocats proposen els encàrrecs són invariablement traductors jurats. La raó principal que al·leguen els nostres informants en aquest sentit és que aquests traductors els ofereixen una gamma més àmplia de serveis i, per tant, major comoditat per no haver de destriar els encàrrecs per assignar-los a distints proveïdors de serveis.

D'altra banda, a causa de la situació especial de la traducció jurídica en la nostra societat, on auxiliars administratius, comercials o hostesses fan feines de traducció de textos administratius, jurídics o econòmics com a part integrant dels seus treballs, estudiar la figura del traductor jurídic a fi de delimitar els trets característics d'aquesta professió podria donar-nos resultats equívocs per la diversitat de perfils i l'àmplia gamma d'intensitat amb què s'exerceix aquesta ocupació.

Per tant, i a fi de centrar-nos en un grup social determinat, hem escollit fer aquest estudi amb la figura del traductor jurat, amb perfils que apriorísticament podríem suposar més homogenis pel control que exerceix la normativa d'habilitació. En tot cas, el primer pas d'aquesta descripció seria establir quin és l'objecte d'estudi i definir-lo des del punt de vista sociològic. La delimitació ha de venir de

l'observació i l'anàlisi de la realitat social, que és el que pretenem dur a terme en la primera part d'aquest capítol.

Per descomptat, la societat disposa ja d'unes definicions subjacents, que serien les *definicions socialment dominants* i que, tant si es corresponen amb els interessos del grup com si no, determinen la relació d'aquest amb la resta de col·lectius. També caldrà estimar el que ens diuen les *definicions conceptualment dominants*, conformades per les reflexions abstractes que s'han ocupat d'aquest col·lectiu. Amb això, emmarcarem l'estudi dins d'una o més tradicions de pensament i intentarem adoptar una distància crítica al respecte. Finalment, ens endinsarem també en el marc jurídic de la professió com a institucionalització de les definicions social i conceptual i veurem si aquestes s'allunyen o s'acosten a la realitat endògena del col·lectiu de traductors jurídics i jurats que obtindrem a través de la interrogació directa d'aquests agents socials. En aquest darrer sentit, més enllà d'una mera definició seria necessari establir el que es considera *paraculturalment legítim* però també el que és tolerat, no rebutjat i el que resulta inqüestionable o especialment valorat respecte d'aquesta figura.

Tot i que aquests són els nostres objectius, l'estructura que ens permetrà arribar-hi es correspon amb el model per a la descripció de les activitats laborals que hem presentat en el capítol 1 d'aquest treball.

7.1. La traducció jurídica i jurada des d'una perspectiva social

En l'elaboració d'una definició social del traductor jurídic caldrà avaluar el que ens aporten i el que ens oculten les definicions dominants, contrastar les definicions institucionalitzades amb el punt de vista dels agents (els mateixos traductors jurídics) i amb la perspectiva del públic (els receptors de les traduccions jurídiques). Així, en el que segueix, exposarem amb el suport dels resultats de les enquestes administrades algunes reflexions entorn de la necessitat de la traducció jurada, l'existència o absència d'una jurisdicció pròpia i la consideració del públic respecte a aquesta professió.

7.1.1. La necessitat de traduccions jurades

El primer tret que identificàvem en l'anàlisi social de les professions (vegeu epígraf 1.2.1) era la necessitat del producte que manifesta la societat. En descriure aquesta necessitat, cal advertir des d'un punt de vista conceptual com veuen els aquesta necessitat els que hi ha reflexionat des d'àmbits pràctics i acadèmics. En el corpus bibliogràfic consultat no hem tingut accés a cap estudi de camp referit a aquesta necessitat, això és, un estudi de mercat que quantifiqui la demanda social dels serveis de traductors jurídics i jurats. Això no obstant, és indicatiu que molts estudiosos pertanyents al nostre entorn parteixen d'aquesta necessitat de forma implícita (Alcaraz Varó, 1994, Feria García, 1999 *b*) o explícita (Álvarez Calleja, 1995: 1, Borja Albi, 2000: 7) en situar els seus treballs en l'augment d'interès de la comunitat professional i acadèmica envers aquesta especialització de la traducció.

El cas és que en un context globalitzat podem parlar de l'augment de les comunicacions internacionals plurilingües i també de la comunicació mediada per la traducció. Aquest factor, unit a la creació d'organismes supranacionals, a la juridificació de la nostra societat (vegeu l'epígraf 3.2.3.2 d'aquest treball) i també a la internacionalització de la vida quotidiana (l'increment de persones que cursen estudis a l'estranger, que treballen en països d'on no són nadius o que són detinguts i jutjats fora de les fronteres dels seus estats, entre d'altres situacions) fa que diversos autors (Hurtado Albir, 1994, Magalhães, 1996) reconeguen des de fa temps, a fora i a dins de les fronteres de l'Estat espanyol, l'augment de la traducció com a activitat professional i la importància de la traducció jurídica en aquest context (Borja Albi, 1999).

Quant a les funcions que s'hi atribueixen des d'aquests àmbits, existeix una gran autocrítica respecte a la manca de definicions clares al respecte, tot i que sembla que el desacord pot entendre's en una generalitat compartida (Mayoral Asensio, 1992, Borja Albi, 1999, Feria García, 1999 *a*, Mayoral Asensio, 2001 *b*). Les perspectives són diverses i es corresponen amb diferents tendències en l'estudi de la traducció. Així, s'enfoca la qüestió des d'un punt de vista lingüístic (Argüeso, 1997), textual (Borja Albi, 2000) o sociocultural (Mayoral Asensio, 1999 *b*), en recerques orientades en el professional o en l'aprenent (Mayoral Asensio, 2001 *b*). Siga com siga, en tots aquests casos les definicions i les aplicacions compten amb els fonaments de l'exercici professional (en part per la doble posició dels autors com a

estudiosos i com a pràctics) que arrelen la traducció jurídica i molt especialment la jurada en la realitat sociocultural en què es desenvolupa. Unit això al fet que la reflexió entorn de l'especialitat és tardana (des de mitjan anys 90) en relació amb la reflexió general sobre la traducció al nostre Estat, fa que les definicions conceptuals i jurídiques del traductor i l'intendent jurat (la figura legislada) coincidisquen en gran mesura, ja que aquelles es regeixen per aquestes.

Creiem poder extraure de les aportacions que hem referenciat una definició funcional del traductor jurídic i del traductor jurat del nostre context en què sembla estar d'acord la comunitat professional i acadèmica. Així, les funcions del traductor jurídic serien les traduccions de textos d'àrees diverses del camp jurídic (de forma que n'exclouríem divulgació jurídica en premsa i hi inclouríem legislació sobre armes nuclears). En canvi, el traductor jurat s'encarregaria de textos pertanyents a una multitud indiscreta de camps que han de rebre usos professionals en el camp jurídic on les normes d'aquest mateix camp imposen garanties de seguretat preventiva a les traduccions i, en conseqüència, la intervenció d'un traductor especialment habilitat per l'Administració i suposadament format de manera òptima.

En la definició funcional des del punt de vista jurídic, cal que dividim els textos en termes de territorialitat en els que afecten els traductors jurats de l'Estat espanyol i els que fan referència als traductors en un context internacional. Des del punt de vista internacional, el text que tracta amb major profunditat les condicions del traductor (no del traductor jurídic ni jurat) és la *Recomanació sobre la protecció jurídica dels traductors i de les traduccions y sobre els mitjans pràctics per millorar la situació dels traductors* (UNESCO, 1976). En aquest sentit, la funció de la traducció no es tracta tant en termes de *necessitat* com de *conveniència* per a la comprensió entre els pobles i per a la cooperació de les nacions (vegeu el primer considerant de l'articulat).

Tanmateix, en parlar dels traductors i del seu producte, el text és més vehement i qualifica la funció d'aquells en el context internacional com a «summament important». Aquest recomanació, de fa més de 25 anys, és una reivindicació paradigmàtica de la professionalització del traductor i de les condicions socials i jurídiques que poden fer possible aquest objectiu, per la qual cosa el citarem diverses vegades al llarg d'aquest capítol. L'única fretura que hi detectem és, a més de l'escassa aplicació que ha aconseguit, que aquest text de la UNESCO per a la

protecció jurídica dels traductors evita paradoxalment les referències a la traducció jurídica o a la traducció jurada (oficial, pública ni cap altra denominació que s'hi aplique comunament). La recomanació tracta de forma exclusiva l'activitat relacionada amb textos subjectes a drets d'autor, en els quals tan sols podríem incloure una part minsa dels textos vinculats amb el camp jurídic,¹⁵⁶ com ara els manuals docents (vegeu el Text Refós de la Llei de Propietat Intel·lectual 1996).

En l'àmbit de l'Estat espanyol, una recerca legislativa sobre la traducció o la interpretació jurades en la base de dades Aranzadi ens ofereix tretze textos vigents d'àmbit estatal i autonòmic que tracten de forma secundària aquest tipus de traducció i dues normes dedicades per complet a aquest sector professional (Ministeri d'Afers Exteriors, 1996 *b*, Generalitat de Catalunya, 2000), excepció feta del reglament de l'Oficina d'Interpretació de Llengües (Ministeri d'Afers Exteriors, 1992, 1996 *c*, 1997). Entre d'altres coses que comentarem més endavant, crida l'atenció que cap d'aquests textos explicita la necessitat del treball del traductor jurídic oficial. En termes de *funció*, la legislació és més clara, tot i que resulta indicatiu que no s'assignen funcions als traductors i intèrprets sinó a l'Oficina d'Interpretació de Llengües, de forma que, com en les professions burocratitzades (vegeu el capítol 1 d'aquest treball), les funcions s'assignen a una institució inscrita en l'aparell estatal, la professió s'equipara al càrrec. En tot cas, aquestes funcions són les següents (Ministeri d'Afers Exteriors, 1992: article 2):

1. La traducción oficial al castellano de los Tratados y Convenios internacionales [...], así como de otros textos redactados en lenguas extranjeras [...].
2. La traducción a otras lenguas extranjeras de los textos que el Estado español esté obligado a proporcionar a otros Estados [...].
3. La traducción al castellano o a otras lenguas extranjeras de documentos de carácter diplomático, consular o administrativo [...].
4. El cotejo de las traducciones de Tratados, Convenios internacionales y otros textos redactados en lenguas extranjeras [...].

---

¹⁵⁶ Com ja hem comentat en altres moments d'aquest treball, som conscients que aquests textos no són sempre tasca de traductors jurats i que l'àmbit d'actuació d'aquests no s'exhaureix amb aquells, però els nostres interessos en aquest treball fan que limitem l'estudi a aquestes circumstàncies.

5. La interpretación en actos en que intervengan representantes de los órganos superiores de la Administración del Estado [...].
6. La participación, en calidad de expertos lingüísticos en traducción y/o interpretación [...].
7. El cotejo, revisión o traducción, según proceda, de los documentos remitidos por las autoridades judiciales [...].
8. La organización y calificación de los exámenes de Intérprete Jurado y revisión, cuando así lo soliciten las autoridades competentes, de las traducciones realizadas por Intérpretes Jurados.
9. La evacuación de dictámenes y consultas relativos a la traducción e interpretación de lenguas y elaboración de glosarios terminológicos [...].
10. En general, la realización de todas aquellas tareas de traducción, al castellano o a otras lenguas, o de interpretación [...].

Per recollir les tasques que té el traductor jurat aliè al mecanisme de l'Estat — com apareix de forma expressa en el paràgraf 3 de l'article 7 de l'ordre de 8 de febrer de 1996 (Ministeri d'Afers Exteriors, 1996 *b*)—, hem d'acudir a normes que hi fan referència de forma secundària a través d'algunes disposicions.¹⁵⁷ Així, la Llei d'enjudiciament civil (2000: article 142 paràgraf 5, 143, pel que fa a la interpretació, i 144, en relació amb la traducció), la Llei d'enjudiciament criminal (1882: article 441 per a la traducció i 440, 442, 443, 520 i 785 per a la interpretació, i 610-632 per a la participació d'aquests en proves pericials), la Llei Orgànica del Poder Judicial (1985: article 231) i el Codi de Dret Canònic (1983: article 1471) determinen l'actuació de traductors i intèrprets titulats (amb algunes reserves que esmentarem més endavant) en els procediments judicials, tant en la defensa d'acusats, com en la presentació de proves documentals o testificals. Destaca que tan sols el Dret canònic esmenta la qualificació de l'intèrpret com a *jurat*, tot i que en reserva la designació al jutge —com també fa la Llei Orgànica del Poder Judicial—, sense especificar cap altre supòsit.

---

¹⁵⁷ Vegeu un recorregut històric en la professió de traductor i intèrpret jurat a través de la legislació a Peñarroja Fa (1989 *a*, 1989 *b*) i Borja Albi (2000: capítol 7).

A banda de les funcions de col·laboració com a perits amb l'Administració de Justícia i de mediadors en la comunicació per a procediments judicials i proves, altres normes hi veuen funcions específiques. En el que segueix oferirem una mostra d'aquestes funcions que recull modalitats diverses (traducció i interpretació) i tipus de traducció també diferenciables que abasten camps d'especialització distints (cinema, finances, educació, etc.).

Així, el Reglament Hipotecari (1947: article 37) reconeix la necessitat d'una traducció jurada per a la inscripció d'assentaments o notes en el Registre de la Propietat. En la construcció naval (Ministeri d'Indústria i Energia, 1994: article 8.2), els astillers poden rebre subvencions per als interessos dels contractes de préstec subscrits amb entitats financeres sempre que presenten la traducció jurada d'aquests contractes quan estiguen redactats en llengües estrangeres. Pel que fa a comptes estrangers en pessetes convertibles (Banc d'Espanya, 1989), en el cas que es facen operacions a l'Estat espanyol i que se n'encarregue una persona que no siga la titular del compte, l'apoderament que la faculte per actuar en nom d'aquest s'ha de traduir oficialment a l'espanyol si està redactat en un altre idioma.

La Comissió Nacional del Mercat de Valors (1997: norma 5a) estableix en una circular les normes de les societats d'inversió col·lectiva i determina que les societats estrangeres han de presentar obligatòriament als inversors una traducció jurada al castellà del fullet informatiu, del reglament o dels estatuts de la societat, del darrer informe anual i de l'últim informe econòmic.

També l'ordre de 21 de juliol de 2001 per a l'expedició de títols de la Marina Mercant (Ministeri de Foment, 2001: disposició addicional segona) determina la necessitat de traduccions jurades per a la convalidació de títols expedits en altres països de la Unió Europea dels documents en què es detallen les atribucions, els càrrecs, les funcions i les limitacions del títol en qüestió i del certificat mèdic de la persona que sol·licita la convalidació.

D'altra banda, l'ordre de 7 de juliol de 1997 per la qual es regula la distribució i explotació de pel·lícules i sèries (Ministeri d'Educació i Cultura, 1997) determina que per a la qualificació d'aquestes cal aportar el contracte d'explotació i la traducció jurada d'aquest sempre que estiga redactat en un idioma no oficial al territori d'explotació.

En matèria de patents (Ministeri d'Indústria i Energia, 1995: article 15), la sol·licitud de protecció internacional d'una invenció no redactada en castellà s'ha de presentar juntament amb tres traduccions (no oficials) i si l'Oficina Espanyola de Patents i Marques ho considera escaient pot sol·licitar que la traducció la realitzi un intèrpret jurat.

En l'àmbit d'ús del català a l'Estat espanyol, la Llei de Política Lingüística (Generalitat de Catalunya, 199: articles 12, 14, 15 i 17) i la Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià (Generalitat Valenciana, 1990: articles 3, 12 i 13) esmenten tasques de traducció, moltes vegades per declarar-ne la no necessitat en referència a la validesa de les llengües cooficials o per estipular la redacció bilingüe d'alguns documents (en el cas de la Comunitat Valenciana, també la redacció obligada en espanyol). Tal com estableixen aquests textos, la traducció al català és necessària per als atorgants d'una escriptura o d'una acta que sol·liciten atorgar-la en un idioma cooficial diferent al de la redacció o en els certificats que emeten els registres públics respecte a les inscripcions.

En conjunt, les funcions que la nostra legislació atribueix a traductors i intèrprets són la traducció o interpretació de documents de tot tipus (econòmics, financers, societaris, educatius, mèdics, tecnològics, científics, etc.) que hagen de produir efectes jurídics en el territori de l'Estat.

Finalment, des del punt de vista social, ja hem exposat en el capítol 5 d'aquest treball, que en el nostre estudi vam elaborar i administrar una enquesta per interrogar directament els membres de la nostra societat. Així doncs, vam preguntar a una mostra reduïda i localitzada de població si havien utilitzat mai els serveis d'algun traductor jurat com a mesura de la necessitat que se'n tenia. De la mostra aleatòria de 492 individus, tan sols un 4,9% (24 persones) havien fet ús d'aquests serveis en alguna ocasió. Quant a les funcions dels traductors jurats, la resposta del 4,9% que havia utilitzat els serveis dels traductors jurats reflectia la definició jurídica establerta a través de casos concrets. Un altre 39,8% dels enquestats va oferir idees sobre la traducció de documents d'àmbit jurídic amb caràcter oficial, formulades amb nivells diferents de precisió i concreció. Volem destacar una resposta, «traduir i *explicar* textos jurídics» (la cursiva es nostra), que excedeix la definició jurídica i social de les funcions que ha de desenvolupar el col·lectiu, però que no hem volgut

tractar com a desconeixement ja que planteja un debat d'interès per als estudiosos de la traducció jurídica i jurada.¹⁵⁸

En altres termes, un grup que suposava el 18,7% de les respostes ens va proporcionar contestacions imprecises (per exemple, «traduir» o «traduir i interpretar») o allunyades de la pràctica (per exemple, «son *los* que realizan las traducciones jurídicas, técnicas, económicas y publicitarias», la cursiva es nostra). Finalment, el 36,6% va contestar en blanc o va afirmar no conèixer cap funció assignable als traductors jurats.

En conjunt, considerem que els dos primers grups reflecteixen l'estat jurídic i conceptual de les funcions dels traductors jurats i que, per tant, reforcen la definició dominant, mentre que els dos darrers (55,3%) implicarien un coneixement mínim o nul d'aquestes funcions. Així doncs, podríem dir en termes quantitius que el coneixement de la societat d'aquest sector professional és clar en un 44,7% dels casos. També resulta il·lustratiu en aquest sentit que el 40,7% dels enquestats (200 persones) contestaven afirmativament a la pregunta de si el servei que donen els traductors jurats és necessari per al funcionament de la nostra societat. Així doncs, creiem que en el camí cap a la definició del traductor jurat en l'àmbit socioeconòmic, podem qualificar de mitjana la percepció que se'n té per part de la societat.

7.1.2. La jurisdicció de la traducció jurada

Pel que fa a la jurisdicció pràctica, la norma que ens han desvetlat els professionals i la contrastació que hem obtingut de l'estudi de la legislació fa que hàgem de dividir en dos grups l'estudi d'aquest tret de professionalitat. Aquests dos àmbits d'actuació els dividim en l'Administració i el ciutadà, d'una banda, i l'Administració de justícia, de l'altra.

En els encàrrecs en què el proveïdor de la feina és el ciutadà, la finalitat de la traducció i del jurament d'exactitud i fidelitat (en el cas del nomenament del

---

¹⁵⁸ Segons l'estudi de Hickey (1998: 228), l'explicació, quedaria, com l'exegesi, fora de la jurisdicció del traductor jurat, ja que entraria en la de l'expert en dret, sia un advocat, un jutge, un notari o un gestor. Tot i que l'exegesi no és el mètode interpretatiu del dret del nostre Estat (on preval la recerca de la intenció dels contractants), l'afirmació d'aquest estudiós ens sembla igualment aplicable en el que afecta la funció del traductor jurat.

Ministeri d'Afers Exteriors) o de fidelitat i d'integritat (en el nomenament de la Generalitat de Catalunya) és que el ciutadà pugui presentar documentació a alguna de les institucions de l'Estat, ja sien registres civils, de la propietat, el Ministeri d'Educació, Cultura i Esports o la Comissió Nacional del Mercat de Valors. En aquests casos, la jurisdicció pràctica està, en principi, emparada per l'Estat, ja que la maquinària administrativa imposa al ciutadà la necessitat de la traducció jurada en aquells casos en què els actes produeixen efectes jurídics davant de tercers. D'aquesta manera, l'Estat vetla pel principi de seguretat preventiva¹⁵⁹ (que s'aplica també a l'actuació dels notaris) en la comunicació mediada pel traductor en el si d'una paracultura expressada en dues diacultures.

Amb tot, existeix una gamma de casos que estableix la legislació en què es produeix un conflicte de competències entre *notaris* i *traductors jurats*, com a agents facultats per a la certificació privada o la donació de fe. En concret, el reglament hipotecari (1947: article 37) faculta els notaris per respondre de la fidelitat de la traducció de documents no redactats en idioma espanyol que s'hagen de presentar al Registre de la Propietat. En la pràctica, els notaris exerceixen diverses modalitats de traducció (traducció, traducció a la vista i interpretació) en relació amb documents redactats en altres idiomes que declaren conèixer.¹⁶⁰ Amb aquesta expressió, no volem dubtar del coneixement de l'idioma per part del notari, sinó manifestar l'únic requisit que s'imposa a aquests professionals per poder certificar traduccions en relació amb atorgaments.

Amb tot els traductors i intèrprets jurats destaquen en relació amb les traduccions jurades efectuades per a particulars la relació amb els clients, més que no els problemes jurisdiccionals. Així, són nombrosos els comentaris —de vegades, queixes— que els professionals dediquen a la interacció amb el ciutadà. Tot i així,

---

¹⁵⁹ La seguretat jurídica preventiva és un principi que vetla perquè les actuacions dels ciutadans que puguen tenir efectes jurídics es facen conformement amb l'ordenament de l'Estat. Aquest principi s'executa en els notaris a través de tres funcions: assessorament, control de la legalitat i certificació o donació de fe. Un altre component del principi de seguretat seria la seguretat jurídica contenciosa que garanteix l'Administració de justícia en el cas de conflictes manifestos entre parts. En el cas dels traductors jurats, les funcions no estan tan clarament definides, però el principi és anàleg en el sentit que l'Administració delega en el traductor jurat perquè aquest actue imparcialment en la traducció de documents que poden afectar la situació dels ciutadans davant la llei.

¹⁶⁰ Hem obtingut aquesta informació dels notaris que han actuat d'informants en la nostra investigació.

caldría fer de nou dos grups de clients en funció de la freqüència amb què aquests sol·liciten els serveis dels traductors jurats, això és, en funció de la distància interpersonal. Tot i que en principi podríem institucionalitzar tendències i parlar de juristes i no juristes, els professionals no fan aquesta divisió en els seus comentaris, sinó que parlen de clients amb diferents actituds d'entrada: uns que respecten el traductor i d'altres que el qüestionen. Aquests darrers problematitzen temes diversos, des de les tarifes, fins a la funció mateixa del traductor jurat,¹⁶¹ passant per discussions sobre solucions de traducció que de vegades, tot i que no sempre, afecten els interessos del client.¹⁶²

Un tipus diferent d'encàrrecs és el que planteja l'Administració de justícia. En procediments de natura diversa, els traductors i intèrprets jurats són considerats perits i en aquesta qualitat estan obligats a prestar els seus serveis d'experts a la justícia. La regulació en aquest cas és també escarida, reconeix pocs drets als experts i deixa a l'àrbitri de l'administració jutjar la idoneïtat de les tarifes, per exemple (vg. 1882: 610-632), i es reserva el dret de comprovar la qualitat de traduccions o declaracions a través de l'Oficina d'Interpretació de Llengües (2000: article 601).

Quant a la jurisdicció pràctica, volem destacar que en el cas de la Llei d'Enjudiciament Penal es dóna preferència a les persones titulades en especialitzacions reglamentades per la legislació, però s'admeten també coneixements declarats i no acreditats en el supòsit que no siga una professió titulada i en el cas que no hi haja aquesta classe de perits en el partit judicial i les parts no s'avinguen a acceptar-ne d'altres partits (1882: article 615). Pel que fa a la Llei d'enjudiciament civil (2000), la situació que estipula la llei és la que ha consagrat la pràctica i que el legislador ha modificat respecte al redactat de la llei anterior de 1881, en la qual es recollia en termes semblants als que apareixen encara a la Llei d'Enjudiciament Penal. Així, els nostres informants del camp del dret i de la traducció confirmen que en la pràctica el nomenament *ad hoc* d'una persona sense qualificació s'adopta tot sovint com la solució més senzilla, malgrat el perjudici que

---

¹⁶¹ De fet, en l'enquesta que vam administrar a una mostra aleatòria de població vam obtenir un 2,4% de respostes en aquest sentit

¹⁶² Vegeu en aquest sentit Mayoral Asensio (1994).

això comporta per a les garanties processals (Hernández, 2001, La Ley, 2001, Bárbulo, 2002).

Volem destacar també el cas particular de la traducció a la llengua catalana en el sistema jurídic espanyol. En els casos (de dret privat) en què es necessita una traducció al català, això és, en què el ciutadà la reclama a un notari o un registrador com a llengua cooficial, la situació dels traductors jurats es troba en una precarietat que ve de temps enrere (Salvador i Padrosa, 1993). En aquesta parcel·la d'actuació, la responsabilitat recau, en el cas de Catalunya, en el notari o en el registrador públic, exclusivament, sense que la llei faça cap al·lusió als professionals de la traducció o la interpretació ni tan sols a la qualitat de les traduccions o de les interpretacions (Generalitat de Catalunya, 199: articles 14 i 15). En el cas de la Comunitat Valenciana, la legislació tan sols fa referència a la traducció al català en els atorgaments davant de notari i, en aquest cas, la competència és d'aquest (Generalitat Valenciana, 1990: article 13). Així doncs, no n'extraïem cap funció clarament atribuïble a la jurisdicció de traductors o intèrprets jurats d'aquestes llengües, tot i que la validesa del català en diferents instàncies de l'Administració fa que puguem reiterar les funcions dels traductors i intèrprets jurats amb validesa a tot l'Estat en el cas de l'Administració de Catalunya i per a una validesa restringida a la Comunitat Valenciana en les traduccions d'altres llengües al català.

Amb tot això, creiem que podem parlar d'un triomf jurisdiccional dels traductors jurats en la comunicació entre el ciutadà i l'Administració (amb les reserves relatives als conflictes amb la jurisdicció dels notaris) o, com afirma des d'un punt de vista endogen Peñarroja Fa (2002): «la jurisdicció civil i mercantil segueixen essent el nostre camp d'actuació que hem de defensar.»

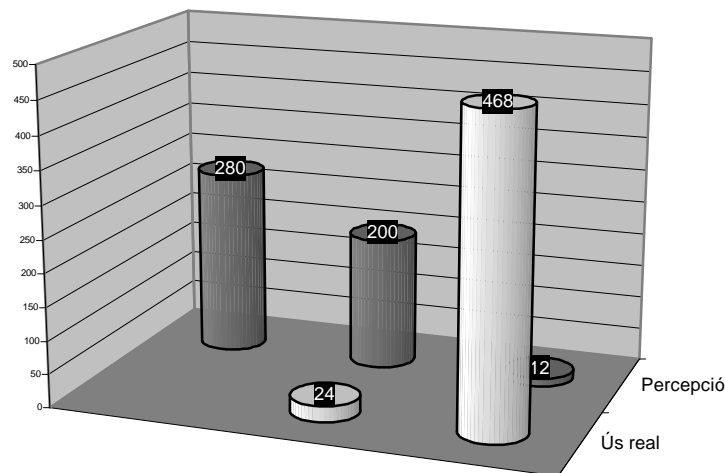
Pel que fa a l'Administració de Justícia, l'únic que podem reconèixer és el fracàs del projecte professional. Les funcions dels traductors i intèrprets jurats fora de la consideració de perits no estan establertes clarament i predominen els nomenaments *ad hoc* per a la intervenció en judicis. En altres casos, la licitació d'exclusives d'actuació a agències de traducció afavoreix la lluita de preus i el detriment de la qualitat, per tal com els professionals amb més possibilitats prefereixen declinar les ofertes de treball en aquests casos. Ací ens referim especialment al cas de la Comunitat Valenciana al qual hem tingut accés a través de diverses persones que han treballat per a la concessionària. Aquestes persones, que

prefereixen mantenir-se anònimes en aquest treball, descriuen les condicions a les quals es veuen sotmeses si volen treballar en l'àmbit de la justícia com a explotació. En el cas dels tribunals de Catalunya (Peñarroja Fa, 2001 a), l'adjudicació de l'exclusiva a una altra empresa ha provocat també el malestar dels professionals, que veuen reduït l'àmbit jurisdiccional.

7.1.3. El reconeixement públic dels traductors jurats

En l'anàlisi socioeconòmic de la professió del traductor jurat, un darrer element és la consideració que rep el professional per part d'altres sectors de la societat. A banda de les entrevistes amb els informants del món del dret, les dades de l'enquesta ens proveeixen la informació que ens plantejàvem estudiar en aquest sentit (vegeu el capítol 1). En resum, aquests trets són la utilitat social dels serveis que ofereix el professional, el grau de tecnicisme del seu coneixement, els obstacles que troba en l'accés a l'exercici, la influència de l'òrgan col·lectiu, la conducta social individual dels professionals, la posició social i econòmica d'aquests i la presència en el context sociocultural d'una imatge idealitzada que pugui generalitzar les característiques i el comportament dels professionals.

En primer lloc, val a dir que en l'epígraf 7.1.1 ja hem parlat de la percepció respecte a la necessitat que la societat té dels serveis d'aquest sector professional. Ara completarem aquestes remarques amb els resultats de l'enquesta de carrer administrada. Com es veu, per a la mostra de població seleccionada, la necessitat era major en termes de percepció que en termes d'ús real:

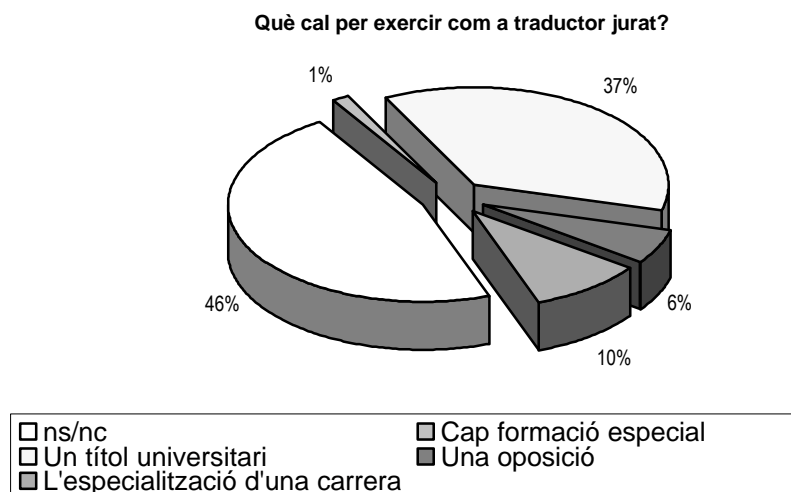
Figura 24. Percepció de la utilitat dels serveis del traductor jurat en comparació amb l'ús real d'aquests serveis

Pel que fa al grau de tecnicisme que es veu en la professió de traductors jurats, hem relacionat aquesta qüestió amb l'accés a la professió i, així, hem volgut saber què s'opinava respecte a la formació requerida. En molts casos, la resposta anava acompanyada d'un comentari com ara «(crec)» o «(supose)», de forma que hem de tractar amb precaució la natura de les respostes en aquest i altres casos, ja que la relació que el públic estableix entre *jurat* i *jurídic* o *justícia* pot condicionar algunes contestacions de forma que s'acosten al que es pensa dels juristes. De tota manera, atès que no vam establir cap mecanisme en l'enquesta per discernir aquestes respostes, creiem que el més idoni és que parlem de tendències, tot i que corregirem aquest error en treballs futurs.

Així doncs, la majoria dels que contesten aquest ítem de l'enquesta hi atribueixen un nivell de llicenciatura (un 46,1% del total) i alguns hi afegeixen una especialització (26,4%). Per contra, un 1,4% opina que no cal cap formació especial i un 5,7% parla de l'examen d'habilitació o de l'obtenció del títol sense especificar la formació prèvia. Així doncs, sembla que preval la percepció del professional com un individu amb un coneixement especialitzat, tot i que aquesta percepció no arriba a la meitat de la mostra.

Pel que fa a l'accés a la professió, els enquestats que responen creuen majoritàriament que aquesta professió fa valer la selecció pròpia de les professions

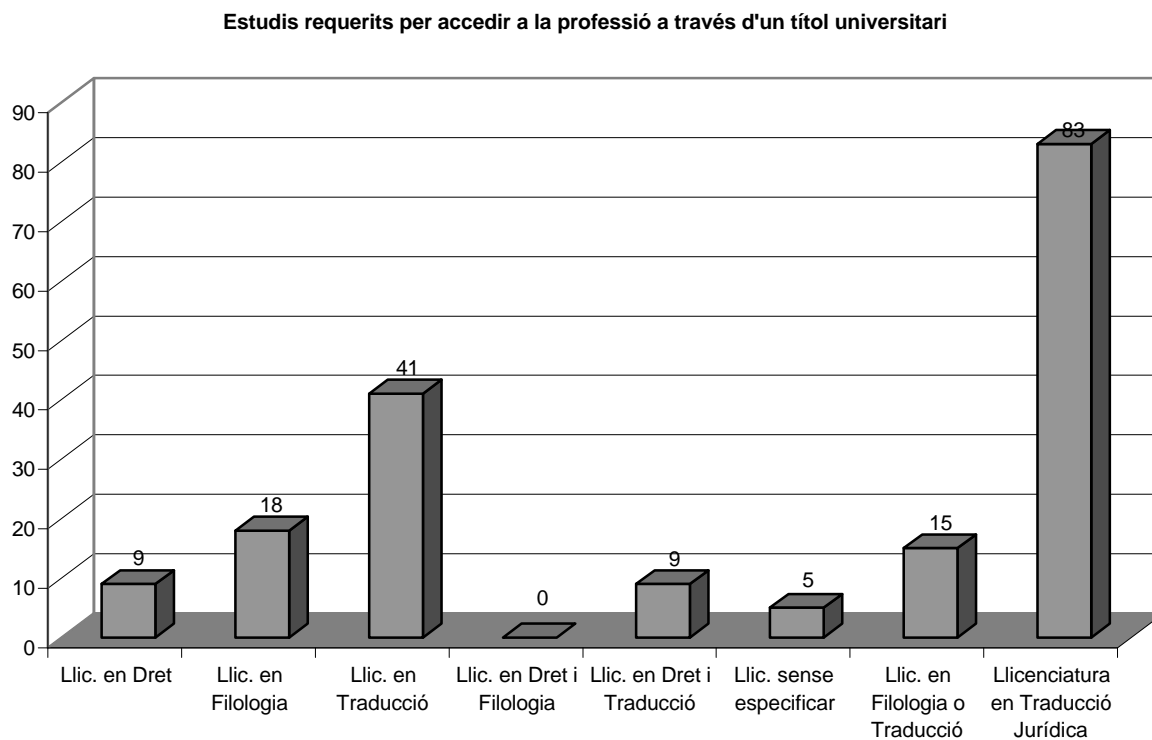
amb titulació de cicle llarg, és a dir, una llicenciatura (amb o sense itinerari particular a dins de la titulació). Aquesta resposta és indicativa de la imatge que la societat sembla tenir dels traductors jurats com a sector laboral especialitzat, tot i que no es correspon amb la realitat. En canvi, el 5,7% del total d'enquestats parlen amb coneixement de causa de l'examen d'habilitació o, en altres casos, d'una oposició, que en principi seria més selectiva que aquell atès que hi ha un nombre màxim d'aprovat. En conjunt, les respostes reflecteixen de forma bastant inacurada les vies actuals per a l'accés a la professió, ja que en el cas de la titulació no s'especifica la convalidació posterior que cal obtenir per exercir una facultat administrativa com és el jurament de documents traduïts i les respostes que parlen de l'examen d'habilitació tenen una representativitat molt escassa en el conjunt de la mostra.

Figura 25. Respostes a l'enquesta quant a formació necessària per a l'exercici de la traducció jurada

Trobem també interessant respecte al coneixement de la formació del traductor jurat per part de la societat el fet que un nombre considerable de respostes s'aparten de la realitat jurídicament definida i institucionalitzada en definir quines llicenciatures donen accés a aquesta professió. Així, les combinacions possibles poden veure's en la gràfica següent. Volem destacar la *creació* de la llicenciatura en traducció jurada en un nombre elevat de respostes que representen el 16,9% de les respostes totals a l'ítem i el 46,1% de les respostes que fan referència a titulacions. Tanmateix, no podem entendre aquest índex com el reflex d'una creença socialment

arrelada, sinó que l'hem de matisar com una resposta que pot provenir fàcilment de

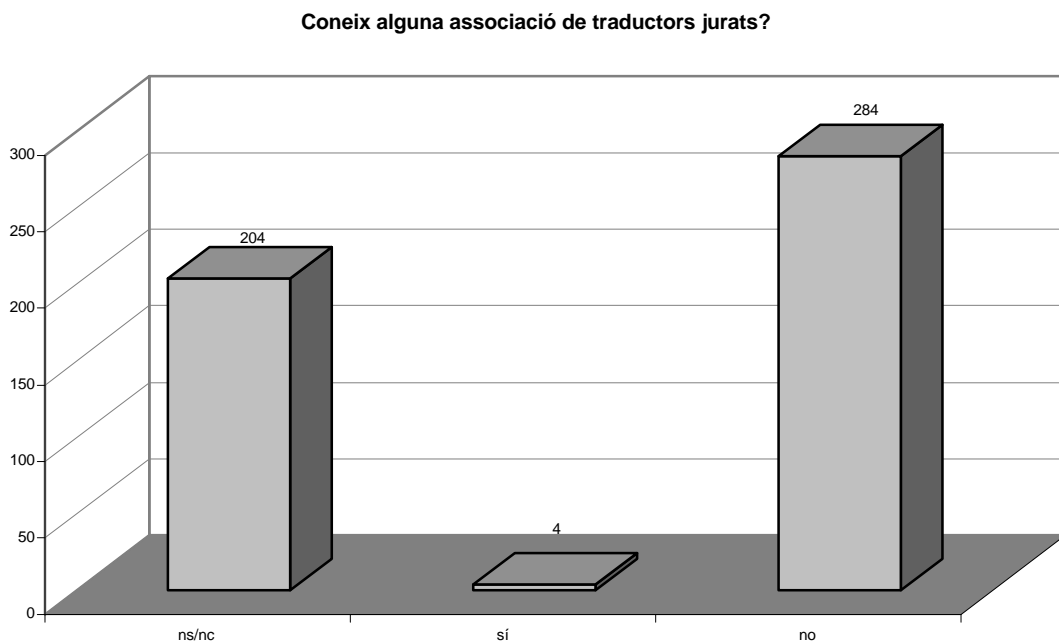

la formulació de l'enquesta, on es repeteix tot sovint *traductor jurat*.

Figura 26. Respostes sobre les titulacions que permeten exercir com a traductor jurat

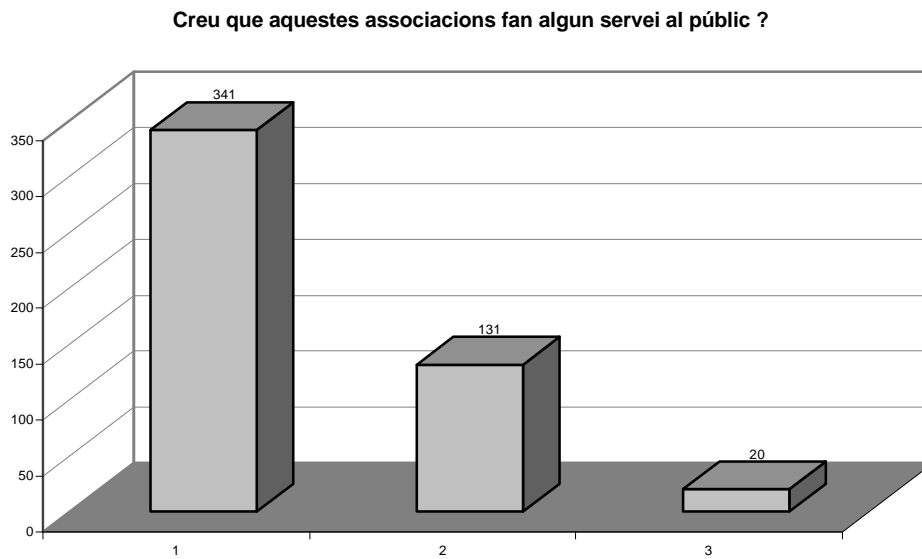
Pel que fa a l'òrgan col·lectiu dels traductors jurats, el que ens vam plantejar esbrinar amb l'enquesta era el mer coneixement de la seua existència i les funcions en relació amb el públic i el professional. En el primer cas, vam obtenir un desconeixement cras, en el qual cal incloure el 0,8% que en la gràfica apareix com a *sí*. De les 4 respostes en aquest sentit, 3 es limitaven a aquest *sí*, mentre que la quarta feia referència a la Cambra de Comerç, que no podem considerar una associació de traductors jurats, malgrat que hi mantinga contactes amb freqüència i puga tenir un llistat amb noms i dades de contacte d'aquests professionals.

Figura 27. Respostes sobre el coneixement d'associacions de traductors jurats

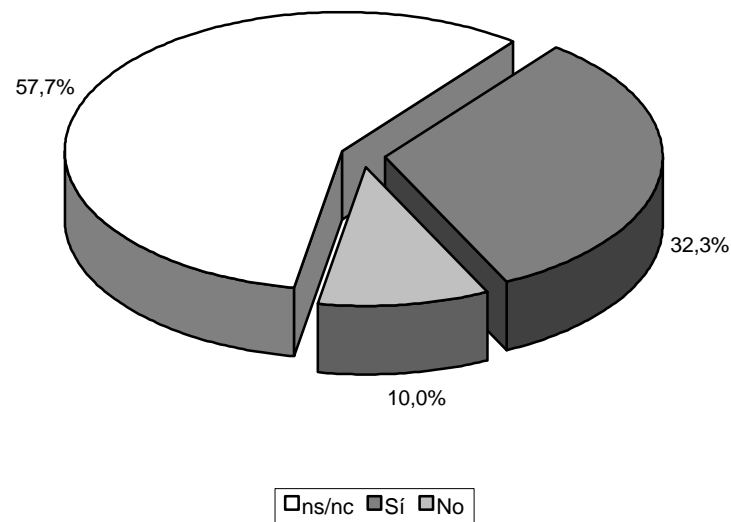
Pel que fa a la relació d'aquestes associacions amb el públic i el professional, la pregunta plantejava si les associacions oferien un servei al públic, a més dels que proporcionen al professional. Les respostes que vam obtenir es decanten en una proporció mínima per veure un corporativisme remarcant en aquestes associacions. Amb tot, cal interpretar les respostes d'aquest ítem amb les reserves derivades de la ignorància generalitzada de les associacions de traductors jurats, de forma que la informació que podem extraure'n s'adreça més prompte envers la concepció general de les associacions professionals o, a tot estirar, la de les associacions que remetent al món de la justícia. D'altra banda, el desconcert que pot provocar la desconexió en la persona que contesta pot fer que opte per la resposta més senzilla, que seria escriure un simple *sí*.

Figura 28. Respostes sobre la funció d'aquestes associacions

Pel que fa a la conducta dels professionals, hi vam dedicar dues preguntes. En la primera, fèiem referència a la relació del professional amb el seu entorn social i, en la segona, del professional amb el client. A banda del gran nombre de respostes en blanc, que ens remetien (Combessie, 2000) a l'allunyament entre l'individu enquestat i la realitat sobre la qual inquirim, ens crida l'atenció que el 32,3% veja una rellevància social especial en la figura del traductor jurat. En referència als resultats globals del qüestionari, tendim a interpretar aquesta resposta com un gest de generositat desinteressada per part de l'enquestat cap a un grup socioprofessional o cap als enquestadors. Una altra possibilitat és que els enquestats hagen associat la nostra figura amb la dels juristes.

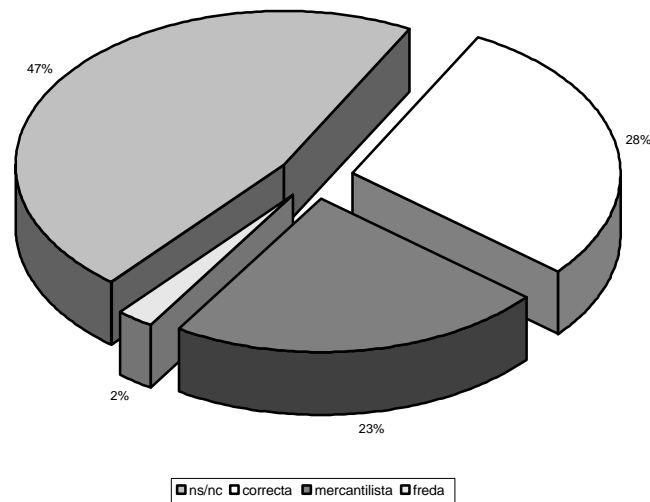
Els traductors jurats són un col·lectiu rellevant per a la nostra societat?

Figura 29. Respostes sobre la rellevància social dels traductors jurats

Pel que fa a les relacions del professional amb el client, les respostes en blanc baixen, però adopten en tot moment els qualificatius que es proposen en l'enunciat de la pregunta a tall d'exemple. En concret, s'escullen *correcta*, *mercantilista* i *freda*, en aquest ordre de freqüència. En aquest sentit, trobem indicatiu constatar que les persones que han fet servir personalment o a través d'assessors jurídics els serveis dels traductors escullen la primera opció.

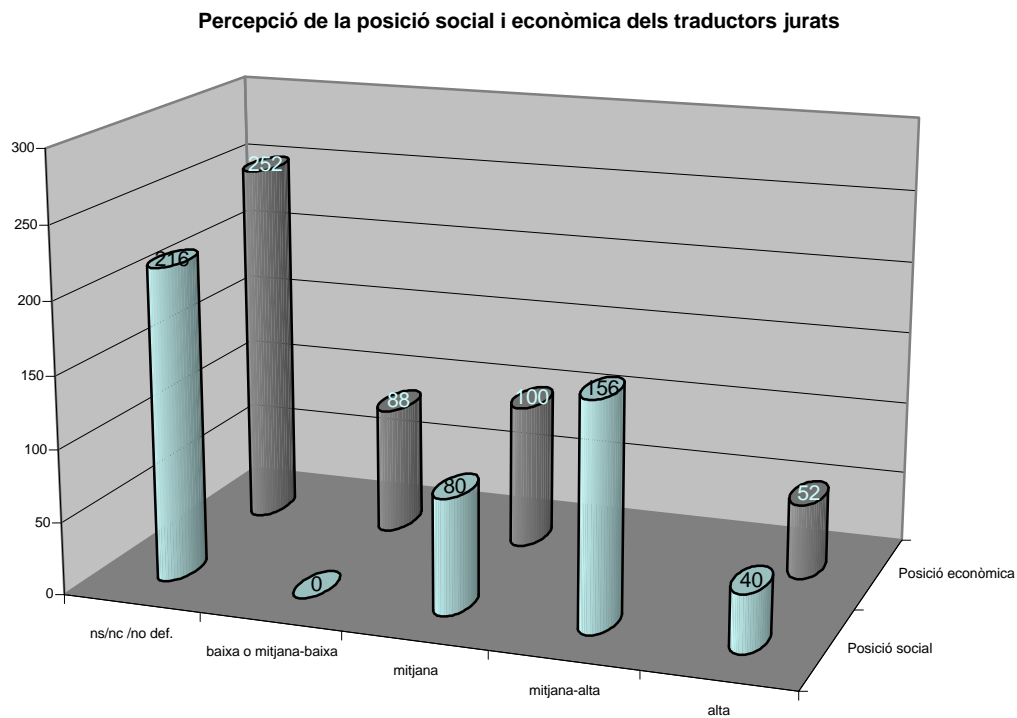
Com és la relació dels traductors jurats amb els clients?

Figura 30. Respostes sobre la conducta dels traductors jurats amb els clients

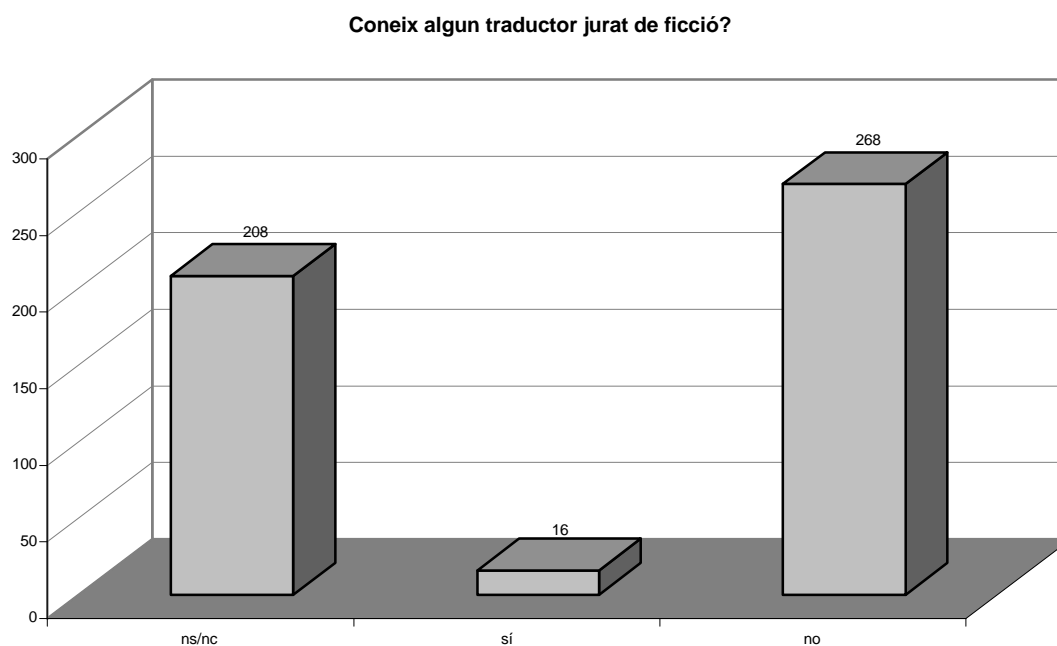
En conjunt, qualifiquem de mitjana la consideració social de la conducta del traductor jurat, ja que no existeix un coneixement estès d'aquesta conducta i atès que les respostes que es defineixen en un sentit o un altre inclinen la balança cap a la bona consideració de la conducta dels traductors jurats.

Quant a la posició social i econòmica dels traductors, cal reiterar l'abundància de les respostes en blanc i l'atribució d'una posició social i d'un nivell de vida alt o mitjà-alt en les persones que han utilitzat els serveis dels traductors. Destaca també la diferència entre classe i posició econòmica, ja que en cap cas se'ls atribueix una condició social baixa, però el 17,9% hi veu una limitació econòmica forta.

Figura 31. Percepció de la posició social i econòmica dels traductors jurats

Quant a la presència en el nostre entorn d'una cultura idealitzada d'aquesta professió, la pregunta per la qual vam optar dins de les opcions possibles a aquest respecte (vegeu el capítol 5) va ser si coneixien algun personatge de ficció que treballara com a traductor jurat i les respostes van ser aclaparadorament negatives. Pel que fa al 3,3% de les respostes eren afirmatives, cal matisar que 13 d'aquestes respostes es limitaven a *sí* i una era «Sherlock Holmes». En els altres dos casos, es feia referència a dues obres on apareixen traductors i intèrprets no jurats (*Corazón tan blanco*, de Julián Marías, i de John LeCarré).

Figura 32. Coneixença de personatges de ficció relacionats amb la traducció

Percepció que en té la societat o relació que s'hi estableix:	Alta	Mitjana	Baixa
Utilitat social		X	
Coneixement especialitzat		x	
Accés a la professió		x	
Òrgan col·lectiu			x
Conducta		x	
Posició social	x		
Cultura professional			x

Taula 20. Percepció social del prestigi dels traductors jurats com a professió

En una definició final del traductor jurat, a més de la funció del col·lectiu, seria necessari definir les condicions d'accés i els drets i deures que en regulen el funcionament. Per això ens centrarem en aquestes dues qüestions en els dos epígrafs següents (7.2 i 7.3).

7.2. Els ens col·lectius dels traductors jurats

Com a grup social, els traductors jurats presenten graus relatius de selecció social i d'herència, d'ingressos, de prestigi i d'homogeneïtat,¹⁶³ existeixen distintes vies d'accés i modes de socialització diversos derivats d'aquests i la influència del col·lectiu en aquest sentit, això és, l'autoregulació, és també relativa a la que podem trobar en altres professions. Com a grup professional, cal també estudiar els interessos que tenen com a grup, que defensen dia a dia a través de la interacció en societat i també com a parts d'ens supraindividuals que representen el col·lectiu davant del públic i davant l'Estat. En aquest sentit, caldria conèixer quin paper compleix l'ens col·lectiu en la representació del públic i de l'Estat en relació amb el grup professional.

7.2.1. L'habilitació professional com a forma d'accés a l'exercici de la traducció jurada

En aquest apartat volem tractar les formes actuals d'accés a la professió del traductor jurat, per a la qual cosa remarcarem la natura essencialment professional de la traducció jurada, les vies d'accés a l'habilitació i els processos que se segueixen en els dos camins que recull actualment la legislació. D'altra banda, limitarem aquesta caracterització a l'àmbit lingüístic del nostre estudi, de forma que no tractarem les habilitacions per a les llengües cooficials diferents del català i de l'espanyol. En aquest sentit, l'habilitació prové de dues entitats inserides en el mecanisme estatal que s'encarreguen de donar pas a l'exercici als professionals de la traducció i la interpretació jurades: l'Oficina d'Interpretació de Llengües, del Ministeri d'Afers Exteriors, i el Servei d'Assessorament Lingüístic i Traducció, del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

En primer lloc, cal caracteritzar com a *habilitació* i no com a *títol* el nomenament que rep el traductor o l'intèrpret jurat i que li permet exercir la professió. Aquesta distinció de caire jurídic serà necessària per a la comprensió posterior de qüestions relacionades amb l'ens col·lectiu d'aquest sector. Un *títol* és

---

¹⁶³ Deixem de banda la mobilitat per tal com el nostre és un estudi sincrònic.

una distinció que s'atorga a una persona que ha demostrat una sèrie de mèrits amb la superació d'un cicle formatiu. Així, el títol és el que facultaria una persona per gaudir d'una sèrie de privilegis¹⁶⁴ entre els quals es troba l'exercici d'una professió. En canvi, l'habilitació és una vènia administrativa que faculta una persona per dur a terme un acte jurídic que seria nul si no existira aquesta autorització. En conseqüència, el títol per a la traducció seria la llicenciatura que imparteixen les diferents universitats de l'Estat, mentre que el jurament de traduccions no podria fer-se sense l'autorització administrativa.

7.2.1.1. La convalidació

La legislació actual no imposa l'obtenció del títol com a pas previ a l'habilitació, però preveu la concessió de l'habilitació a les persones titulades en els casos en què considere demostrada la formació en una sèrie de matèries que permetrien assegurar la correcta execució del nomenament. En concret, el requisit que imposa el Ministeri d'Afers Exteriors (1997) és demostrar una preparació específica en traducció jurídica i econòmica (un mínim de 24 crèdits, dels quals 12 han de correspondre amb assignatures de traducció jurídica o econòmica) i en interpretació oral (16 crèdits) entre el parell de llengües per als quals se sol·licita l'habilitació.¹⁶⁵ En el cas de Generalitat de Catalunya (2000), la diferència més important és que separa les habilitacions per a la traducció i la interpretació jurades, de forma que cada nomenament faculta per a l'exercici d'una modalitat entre un parell de llengües. D'altra banda, les exigències quant a crèdits són idèntiques a les que planteja el ministeri (24 crèdits de traducció jurídica i econòmica amb les mateixes restriccions que en el cas de ministeri per convalidar l'habilitació en traducció jurada i 16 per convalidar la interpretació jurada). Si es compleixen aquests requisits, es poden iniciar els tràmits administratius per a la convalidació.

---

¹⁶⁴ La fórmula dels títols ho expressa així: «faculta la persona interessada per fer ús dels drets que les disposicions vigents atorguen a aquest títol» (fórmula extreta d'un títol universitari oficial de llicenciada en traducció i interpretació).

¹⁶⁵ El nou projecte d'ordre ministerial confirma aquest requisit (Ministeri d'Afers Exteriors, 2002), tot matisant-ne els criteris d'aplicació (en concret, la nova regulació tan sols comptabilitzarà les assignatures incloses al pla d'estudis).

En la pràctica, les convalidacions no han estat automàtiques i algunes universitats han vist com alguns dels seus llicenciats veien denegada la sol·licitud mentre que d'altres obtenien l'habilitació (Universitat Jaume I). En altres casos, les primeres promocions han hagut d'esperar fins que finalment s'ha obtingut el reconeixement complet dels plans d'estudi i s'han facilitat les convalidacions. Per una altra part, altres universitats han adaptat els seus plans d'estudi per cobrir amb escreix els requisits (la Universitat d'Alacant té 24 crèdits en assignatures de traducció jurídica), de vegades en més d'una combinació lingüística (la Universitat de Vic permet obtenir l'habilitació d'anglès i espanyol o d'anglès i català i d'espanyol i català). A diferència del que ocorre amb les habilitacions del ministeri, en el cas de la Generalitat de Catalunya les convalidacions no imposen cap restricció afegida sempre que es documente adequadament que el candidat reuneix els requisits que s'exigeixen.

Una altra via per obtenir l'habilitació és un examen ordinari que convoquen, en el cas que ens interessa, l'Oficina d'Interpretació de Llengües, per a la combinació d'anglès i espanyol en les dues direccions, i el Servei d'Assessorament Lingüístic i Traducció, per a la combinació d'anglès i català també en les dues direccions. Per a veure l'evolució d'aquestes proves, pot consultar-se l'obra de Borja Albi (2000), en el nostre estudi ens centrarem en l'estat actual.

7.2.1.2. Les proves

En aquest apartat exposarem els requisits actuals per presentar-se a les proves conduents a l'obtenció de l'habilitació per a la traducció jurada, l'estructura d'aquestes proves, els criteris de correcció als quals hem pogut accedir i els tràmits posteriors a la superació de l'examen.

Les proves que convoca anualment l'Oficina Internacional de Llengües (Ministeri d'Afers Exteriors, 1996 c) per obtenir l'habilitació d'*intèrpret jurat* s'adrecen a persones de nacionalitat europea, majors d'edat, amb un títol de diplomata, enginyer tècnic o arquitecte tècnic (equivalent o homologat).¹⁶⁶ Les places

---

¹⁶⁶ Abans del Reial Decret 79/1996 el requisit es limitava a un títol de batxillerat (equivalent o homologat).

són il·limitades i les taxes d'uns 36 euros (6000 pessetes). La designació del tribunal entre funcionaris del Cos de Traductors i Intèrprets del Ministeri d'Afers Exteriors tan sols es fa pública una vegada ha conclòs el termini per a la presentació d'instàncies, en una resolució que inclou també el lloc i la data dels exàmens i el lloc on pot consultar-se la relació de persones admeses i excloses de les proves.

Aquestes proves consten de quatre parts eliminatòries. La primera és una prova de traducció directa sense diccionari d'un text periodístic o literari. En la segona prova, es fa una traducció inversa, també sense diccionari, d'un text de les mateixes característiques. La tercera prova és l'última de la modalitat de traducció i consisteix a traduir a l'espanyol un text jurídic o econòmic; en aquest exercici es poden utilitzar diccionaris. Finalment, hi ha una prova d'interpretació davant del tribunal on es demana que el candidat faci una traducció oral sintètica d'un text escrit i responga a unes preguntes de comprensió que li formulen els membres del tribunal.

L'Oficina d'Interpretació de Llengües no facilita criteris de correcció als candidats als exàmens ni a qui ho sol·licita directament, ja sia com a individual o com a institució universitària.¹⁶⁷ Tampoc no facilita els exàmens de les edicions prèvies, tot i que manté una base de dades de convocatòries, exàmens, candidats i traductors jurats.

Després de la superació de les proves, s'estableix un termini per presentar la documentació al·legada en la sol·licitud i dues fotografies per a l'expedició d'un carnet oficial. No presentar aquesta documentació suposa renunciar als drets aconseguits amb la superació de les proves. Si es presenta, però, s'obté el nomenament que faculta l'habilitat per jurar traduccions a tot el territori estatal i la persona queda inscrita al Registre d'Intèrprets Jurats de l'Oficina d'Interpretació de Llengües (OIL). El nomenament s'ha de recollir a la Delegació del Govern de la província on estiga el domicili facilitat en la inscripció. En aquest moment, l'habilitat ha de registrar la seva signatura i el segell que utilitzarà per certificar les traduccions i rep el carnet que l'identifica amb les dades personals i la fotografia i on consten els idiomes per als quals ha obtingut l'habilitació.

---

¹⁶⁷ Volem agrair aquesta informació a Ignacio Vázquez, de la Universitat de Saragossa.

Cada any, els intèrprets jurats nomenats pel ministeri han de presentar les tarifes a la OIL o a la Delegació del Govern perquè aquests organismes puguin posar-les a disposició del públic. En les actuacions, han de fer servir un segell i una fórmula de certificació que s'ajuste a les disposicions normatives que expressa el l'ordre de 8 de febrer de 1995 (Ministeri d'Afers Exteriors, 1996 a).

En el cas de les proves convocades per la Generalitat de Catalunya, les que permeten accedir a l'habilitació d'anglès són bianuals (de la mateixa forma que el francès, l'alemany i l'italià i a diferència de l'espanyol). Per presentar-se a les proves cal ser major d'edat i posseir, com a mínim, un títol de diplomat, enginyer tècnic, arquitecte tècnic, o altres títols equivalents o homologats. Aquest requisit reconeix un grau d'especialització mitjà com a requisit per presentar-se a les proves, la qual cosa imposa majors restriccions que les proves de ministeri. En cada una de les convocatòries, les places són limitades i els candidats han d'abonar les taxes corresponents a les proves de traducció i d'interpretació per a les quals vulguen presentar-se (poc més de 60 euros per a cada una).

L'examen s'estructura en una prova de dret, una prova de llengua catalana i dues proves de traducció (directa i inversa) o bé una prova d'interpretació d'enllaç. Les dues primeres proves són eliminatòries i una vegada superades el candidat pot presentar-se a proves de traducció i interpretació durant tres anys consecutius sense tornar-les a fer. Tanmateix, els traductors jurats que hagen obtingut l'habilitació mitjançant la superació de les proves convocades per la Direcció General de Política Lingüística estan exempts d'aquestes proves per a les convocatòries successives. També poden convalidar-se de forma individual les proves eliminatòries acreditant una llicenciatura en dret (per a la prova de dret), en filologia catalana (per a la prova de català) o certificats equivalents.

Els exàmens de traducció s'estructuren en dues proves (traducció directa i inversa) on cal traduir textos de l'àmbit jurídic, administratiu o socioeconòmic o textos formals no literaris. En la traducció directa, es demana també a l'estudiant que justifique les traduccions adoptades per a punts concrets del text original (en general, s'escullen problemes lingüístics). Aquesta prova juntament amb la de traducció inversa tenen una durada de 5 hores.

Pel que fa a la interpretació, els textos són enregistraments en vídeo de fragments d'una conversa entre un jutge, fiscal o advocat i un testimoni o acusat en

una vista oral o en una declaració. El candidat visiona tota la conversa una vegada i a continuació escolta les intervencions dels participants amb pauses en el canvi de torn en les quals s'enregistra la traducció. S'avalua el domini de les tècniques d'interpretació i de les llengües implicades.

En la correcció de les proves, els vocals (els noms dels quals apareixen en la convocatòria de cada any) disposen d'un barem de correcció amb la tipologia d'errors següents (Servei d'Assessorament Lingüístic i Traducció i Generalitat de Catalunya, 2000):

1. **Contrasentits:** Errors semàntics greus, incoherències lèxiques o fràsiques...
2. **Falsos sentits:** Alteracions semàntiques, falsos amics, ús incorrecte del lèxic especialitzat, alteració de la finalitat comunicativa, errors culturals...
3. **Imprecisions:** Imprecisions semàntiques, ambigüitats lèxiques i sintàctiques, ús imprecís del lèxic especialitzat, imprecisions culturals...
4. **Omissions:** Omissió d'elements lingüístics pertinents, pèrdua de la finalitat comunicativa, omissió de referents culturals pertinents...
5. **Sobretraduccions:** Paràfrasis explicatives innecessàries, explicitacions inadequades...
6. **Inadequació dels elements lingüístics:** temps verbals, ús de possessius, ús de subjecte personal, invencions lèxiques o fràsiques...

Aquests tipus d'errors reben un tractament diferent d'acord amb els efectes jurídics que puguin derivar-se'n. En aquest sentit, una transposició de caràcters en l'adreça d'una persona es considera més greu que un ús imprecís del llenguatge tècnic, per exemple. Finalment, una part de la puntuació es reserva per a una avaluació global de la traducció.

Després de la superació de les proves, el servei tramita d'ofici la inscripció de la persona habilitada en el Registre de Traductors i Intèrprets Jurats de Catalunya i s'expedeix un certificat acreditatiu, se sol·licita una fotografia de carnet i s'emet el carnet oficial que s'envia a l'habilitat i on consten les dades personals del traductor o intèrpret (inclòs un número de registre), les modalitats per a les quals ha obtingut alguna habilitació, els parells de llengües i la data d'expedició de cada una de les habilitacions. Tot i que el decret en què s'estableixen les proves no dona al servei cap

altra funció, les peticions d'informació s'atenen amablement i es trameten els interessats a l'Associació de Traductors i Intèrprets Jurats de Catalunya (*vid infra*).

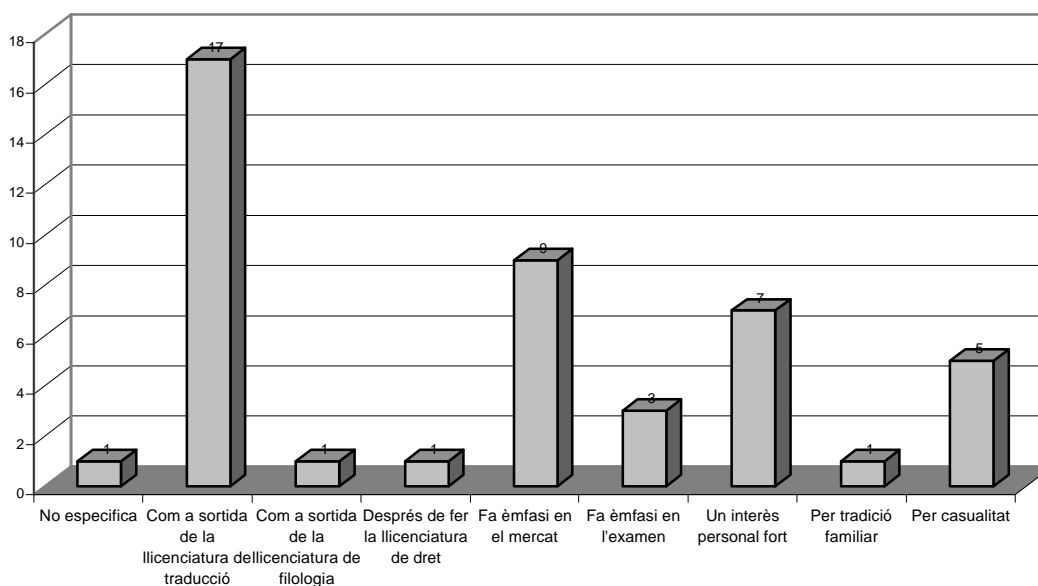
7.2.1.3. L'accés a la professió en la mostra estudiada

En el cas dels col·laboradors d'aquest estudi, les vies d'accés a la professió són per titulació específica en el 64% dels casos, mentre que l'habilitació per examen amb formació de dret (sia la llicenciatura en dret o diplomatures relacionades) o filologia representa l'altre 36%. L'11% restant no ens dóna cap tipus d'informació a aquest respecte.

Com vèiem en revisar la proposta de reflexió de Martín Moreno i de Miguel (1982), en l'accés a les professions liberals la motivació sol ser de caire altruista, es prima la funció social que s'exerceix amb la professió i hi té un paper destacat la professió dels pares, de forma que la tria esdevé una *carrera* que s'inicia al nucli familiar (vegeu el capítol 1). En el cas dels nostres col·laboradors, sobta la freqüència amb què els enquestats fan referència a la seua formació universitària com a motiu per escollir l'exercici d'aquesta professió sense afegir més comentaris al respecte i que aquesta raó es reproduïska tant en llicenciats o diplomats en traducció (43%), com en llicenciats o diplomats en filologia (3%) o en dret (2%), de forma que no s'observa cap motivació personal forta en aquests casos. Això no obstant, l'interès personal és determinant en un altre 18%, gairebé equiparable al 13% que afirma estar en la professió per *casualitat*. Aquesta dada contrasta clarament amb la informació que havíem obtingut dels informants, que afirmaven que l'accés a la traducció tenia una part vocacional decisiva, ja que ateses les circumstàncies i els problemes que ha d'acarar el traductor fa aquesta feina per comptes d'explotar els idiomes en un altre sentit en feines més estables.

Quant a la motivació, volem destacar un parell de casos que ens han cridat l'atenció molt especialment. En primer lloc, una col·laboradora va al·legar que a l'hora de decidir quina professió volia tenir es va preguntar «què faria jo gratis?» i la contestació la va portar primer als estudis universitaris de traducció i després a l'exercici professional. En un altre cas, la tradició familiar va ser decisiva en escollir aquesta professió i, com havien fet altres parents abans que aquest col·laborador, la persona va marxar a l'ESSIT de París per formar-s'hi. El més curiós és que aquesta

persona ens va remetre també a una filla traductora jurada i jurídica (de la qual no hem pogut obtenir el qüestionari), de forma que hi veiem l'heretabilitat d'aquesta professió que presenten (en un grau major) professions liberals clàssiques. Aquest cas ens obri les portes a la possibilitat de considerar la traducció com una carrera en el sentit de les professions liberals.

Figura 33. Motivació al·legada per seleccionar la professió

Així doncs, veiem que en aquesta professió no trobem patrons d'accés típics de les professions liberals, ja que, a més de l'accés a través d'habilitació administrativa i no de titulació específica, els motius que s'al·leguen en justificar la tria de la professió no remarquen més que en un percentatge baix dels casos l'interès personal, la vocació o la voluntat de servei al públic. Al contrari, la sortida per inèrcia d'uns estudis universitaris que de vegades ni tan sols són específics o els dictàmens del mercat que necessita disposar de persones amb un mer coneixement de llengües són les motivacions que predominen en aquesta mostra.

7.2.2. La unió fa la força: el projecte de col·legiació dels traductors jurats

Com hem dit ja en altres parts d'aquest treball (capítols 1 i 6), l'òrgan col·lectiu no estatal que gaudeix de la major autoritat i del màxim poder de representació en el nostre Estat és el col·legi professional. A aquest respecte, la situació dels traductors jurats és de frustració, ja que es va intentar i no s'ha pogut aconseguir que l'Estat autoritzara la creació del col·legi professional de traductors i d'intèrprets (Pujol, 2000). En aquest sentit, cal dir que la petició denegada es va formular en un moment en què les competències en aquest sentit pertanyien a l'Administració central, mentre que ara són les comunitats autònomes les que poden decidir sobre la creació dels col·legis professionals en el territori propi.

Una altra qüestió que s'ha modificat des de llavors cobra importància per tal com va ser el fonament jurídic pel qual es va denegar la petició (Peñarroja Fa i Cardona, 1993). Els col·legis es concedeixen exclusivament per a professions que comptem amb un títol universitari. La situació actual de la professió és radicalment diferent, ja que després d'uns anys de diplomatura (amb la creació de l'Escola Universitària de Traductors i Intèrprets de la Universitat Autònoma de Barcelona el 1972), el 1991 el Reial decret 1385/1991, de 30 d'agost (1991), estableix el títol de llicenciat en traducció i interpretació.

Actualment, les associacions professionals de Catalunya han fet el primer pas per sol·licitar de nou, després de dos intents frustrats, la creació d'un col·legi professional de traductors i d'intèrprets, que en aquest cas seria d'àmbit autonòmic (Traductors i Intèrprets Associats Pro-Col·legi i Associació de Traductors i Intèrprets Jurats de Catalunya, 2001). En el document de sol·licitud, es recullen les raons necessàries per presentar aquesta petició (que vèiem en el capítol 1 d'aquest treball). L'argument principal és l'interès públic que es deriva del control autoregulat de la professió com a forma d'evitar els perills per a la qualitat del servei que suposen l'intrusisme i la negligència i que, en l'actualitat, no té cap mena de protecció. En relació amb això, reproduïm un fragment de la tercera declaració de la petició esmentada:

El volum d'interaccions de tota mena entre països i cultures ha provocat un augment en progressió geomètrica de la documentació escrita i de la comunicació oral que repercuteix directament en una major necessitat de serveis de traducció i interpretació. El Col·legi de

Traductors i Intèrprets de Catalunya comportaria, en aquest sentit, una garantia de solvència per a la societat, que rebria un millor servei.

A banda del cas de Catalunya, cal veure també l'estat d'associacionisme que presenta la professió a la resta de l'Estat. En aquest sentit, destaquem el cas de l'APETI (Associació Professional Espanyola de Traductors i Intèrprets), que després de diversos anys de funcionament, va acabar per desaparèixer sense pena ni glòria ara fa uns anys. Aquesta associació es va crear amb la voluntat de millorar les condicions de treball dels traductors i va fer progressos en diversos àmbits cap a la normalització de la conducta dels professionals. Així, entre d'altres actuacions, APETI va proposar tarifes homogènies per a la traducció i la interpretació que van assolir una acceptació àmplia, tot i que com a associació no tenia facultats per imposar-ne el compliment; va redactar també un codi deontològic al qual s'acullen encara els traductors en la seua pràctica; i, en l'àmbit de la traducció jurada, va proposar mètodes i tècniques de traducció (Márquez Villegas, 1996).

Tot i que no tenen caràcter d'associacions, cal destacar el paper col·lectiu dels fòrums de discussió com pot ser *traductores* o *tecnotrad*, de RedIris, o *legal translators*, de *Yahoo Groups*. Aquests sistemes de distribució d'informació ofereixen una plataforma de comunicació immediata que permet mantenir en contacte un nombre molt elevat de traductors, aprenents o persones relacionades amb la indústria.

7.2.2.1. Associacions actuals de traductors i intèrprets jurats

Una vegada dit això, deixarem les associacions consagrades a tots els tipus de traducció i d'interpretació i ens centrarem en la traducció jurada. En relació amb aquesta, l'associació més activa en aquests moments tant per als traductors i intèrprets jurats d'espanyol com del català, és l'Associació de Traductors i Intèrprets Jurats de Catalunya (ATIJC), que compta amb 164 socis segons les dades de 2001. Les activitats que duu a terme aquesta associació podem agrupar-les segons la natura en formació i accés, exercici i reivindicació i informació i reflexió.

Quant a les activitats d'informació i reflexió, les activitats d'aquesta associació són notables. Destaca especialment l'edició trimestral del *Butlletí de l'Associació*

de Traductors i Intèrprets Jurats de Catalunya. Aquest butlletí s'envia per correu als socis i s'inclouen convocatòries de juntes, acords, comptes i problemes de l'associació, notícies, articles i editorials aparegudes en la premsa nacional i internacional referides a la professió, jurisprudència i legislació sobre la figura del traductor jurat, informes i comunicacions d'entitats públiques i privades en relació amb els temes que els interessin, la correspondència relativa a les actuacions preses per l'associació, informació sobre cursos, trobades, jornades i congressos d'interès per als socis i també reflexions teoricopràctiques entorn de la traducció jurídica i jurada i, molt especialment, del mercat del traductor jurat amb què contribueixen pràctics i acadèmics.

En suma, el butlletí, que oscil·la en cada edició entre les 30 i les 60 pàgines, recull una gamma molt àmplia de qüestions relacionades amb la vida professional dels traductors jurats i es mostra molt obert a les contribucions espontànies de socis i no socis. A més a més, el president s'adreça directament als socis en cada número a través d'un editorial remarcant les qüestions més importants de cada període i aportant sempre una opinió que reflecteix els interessos professionals del sector. Aquest comentari és una lloança a la defensa del col·lectiu que exerceix la persona del president, però cal que l'entenguem en el context polític en què s'emmarca, això és, la defensa partidista d'un col·lectiu.

Així mateix, diversos socis tracten en representació col·lectiva problemes i altres qüestions relacionades amb el col·lectiu en diferents fòrums relacionats amb la traducció a través de publicacions, xarrades o conferències. En aquest sentit, el butlletí de l'associació no informa tan sols de la possibilitat d'assistir a aquests fòrums com a punt de trobada de professionals, sinó de l'opció de presentar contribucions pròpies que potencien la reflexió sobre els temes que interessin al col·lectiu.

Quant a les accions relacionades amb l'exercici i la reivindicació, l'ATIJC estableix anualment una recomanació de tarifes en pro de l'homogeneïtzació d'aquest aspecte (vegeu també *Associació de Traductors i Intèrprets Jurats de Catalunya, 2001 a*). A més a més, facilita també un formulari per comunicar les tarifes al Ministeri d'Afers Exteriors, tal com estableix la legislació, de forma que, alhora que s'ofereix un servei per a la comoditat del traductor jurat, s'aconsegueix oferir una imatge unificada davant l'Administració. L'ATIJC també ha proporcionat

informació clara respecte a les condicions d'aplicació de l'IVA a les traduccions, arran de les preguntes dels socis a aquest respecte (Peñarroja Fa, 2001 *c*). De nou amb intencions homogeneïtzadores del col·lectiu i de les pràctiques de cara al públic, a les institucions, i en pro de la qualitat, es publiquen periòdicament remarques sobre l'exercici professional i sobre pràctiques anòmales concretes que hagen pogut detectar els socis (Peñarroja Fa, 2001 *b*). En aquest sentit, cal advertir que la informació és l'única arma de l'associació, ja que com a tal no pot fer advertiments als associats, ni amonestar ni imposar sancions.

Pel que fa a les activitats reivindicatives, les accions de l'associació són molt nombroses i s'adrecen de forma reiterada a diverses institucions (Associació de Traductors i Intèrprets Jurats de Catalunya, 2002 *a*) i organismes (2001 *b*) per plantejar casos relacionats amb l'intrusisme (Associació de Traductors i Intèrprets Jurats de Catalunya, 2002 *b*) i les condicions laborals del professional tant a l'Estat espanyol com en el context europeu (2000). En aquest sentit, cal destacar també la conscienciació col·lectiva dels problemes que afecten els diversos individus que s'aconsegueix amb la publicació de notes i documentació respecte a aquests casos en el butlletí trimestral, com el cas de Mayta Martorell publicat en el número d'estiu de 2001 (Polyglott, 2001).

Pel que fa les activitats de formació, l'ATIJC participa amb el TRIAC (Traductors i Intèrprets Associats Pro-Col·legi) en una convocatòria anual de cursos de reciclatge i formació. A més a més, proporciona informació respecte a cursos organitzats des d'altres instàncies, a banda de la formació que pot adquirir-se de la lectura del Butlletí.

Quant a la influència d'aquest ens en l'accés a la professió, distingirem la relació del col·lectiu amb les universitats i amb les institucions responsables dels exàmens d'accés com les dues vies possibles d'obtenir l'habilitació professional. En el primer cas, la relació del col·lectiu amb les universitats és fluida en termes generals. Les universitats conviden el president i altres membres de l'associació per a diversos actes, com poden ser conferències, cursos o publicacions i també perquè informen els estudiants, futurs professionals, sobre l'associació i els animen a participar en les accions del col·lectiu. En l'altre sentit, el butlletí recull comentaris, reflexions i articles de professors i estudiants universitaris de traducció i interpretació.

A aquesta bona relació cal fer poques excepcions. En primer lloc, és destacat el conflicte de jurisdiccions professionals ocasionat pel servei de traduccions que ofereixen algunes universitats al públic en general i que l'associació ha entès que perjudica els professionals per tal com excedeix els objectius que aquests consideren lícits per a una institució d'aquestes característiques (promoció lingüística i de la inserció laboral dels llicenciats). En aquest sentit, l'associació ha tramès una carta a la Conferència de Centres i Departaments de Traducció i Interpretació, que va aparèixer en el número d'hivern de 2001 (Associació de Traductors i Intèrprets Jurats de Catalunya, 2001 *b*) i a la qual seguiran en números posteriors, com ocorre en altres casos, la correspondència sorgida arran d'aquest assumpte.

D'altra banda, l'associació no dubta a posar de manifest qualsevol conducta reprovable per part del món universitari (Chaves, 2001, Estafanell i Bas, 2001), ni tampoc qualsevol actuació que considere que afavoreix els interessos del col·lectiu quant a excel·lència en la formació (Ortiz, 2001).

Amb tot, la influència en aquesta via d'accés a la professió per part del col·lectiu pot veure's com a inexistent, per tal com no hi ha una relació institucional a l'hora de determinar els continguts de la formació, o també com una forta influència que s'exerceix en la determinació de les matèries gràcies al fet que els docents de la traducció jurídica (l'especialitat que permet l'accés a la professió) són professionals. En conseqüència, podem dir que existeix en termes generals una forta relació entre la formació dels llicenciats a la universitat i l'exercici professional (vegeu a aquest respecte Mayoral Asensio, 2002).¹⁶⁸

Pel que fa a la relació de l'associació amb l'accés dels professionals a través de l'examen, no podem parlar en els mateixos termes de fluïdesa que proposàvem per a les relacions amb les universitats, tot i que diversos professionals i llicenciats creuen que les reticències a l'homologació del títol de traductor jurat a llicenciats en traducció i interpretació (i el baix índex d'aprovat en els exàmens d'habilitació) provenen de les pressions del sector professional. En aquest sentit, molts professionals no veuen suficient la capacitat del mercat per absorbir cada any les

---

¹⁶⁸ Una iniciativa europea en el sentit d'unir l'àmbit professional i la formació de traductors i intèrprets és el projecte POSIT (vg. Anderman i Rogers, 2000).

noves promocions de traductors llicenciats i declaren aconsellable protegir el nínxol de la traducció jurada.¹⁶⁹

En aquest sentit, val a dir que la convalidació del títol no és suficient en la pràctica per entrar en l'exercici de la traducció jurada. Com hem explicat en el capítol 5 d'aquest treball, vam administrar un qüestionari a la mostra de traductors jurats disponible a través dels registres professionals de Generalitat de Catalunya i del Ministeri d'Afers Estrangers. Moltes negatives a col·laborar s'orientaven en aquest sentit (el 55,6% de les negatives) i fins i tot alguns dels col·laboradors amb habilitació per a la traducció jurada dediquen un percentatge mínim a aquesta especialitat o, senzillament, no fan ús mai de la seua capacitat de certificació.

Així doncs, hem de dir que la influència dels òrgans col·lectius en la socialització dels futurs professionals és baixa per mitjans directes (l'associació més important de l'Estat no participa en la determinació dels processos de socialització i tampoc organitza itineraris de reciclatge per als socis) i alta a través de mitjans indirectes (qui dissenya aquests processos són professionals en exercici, amb una dedicació limitada). Quant a les barreres d'accés, no podem donar dades concretes, però la percepció que en té la comunitat de traductors és d'una influència elevada, tot i que de nou no es tracta d'una relació directa entre l'associació i l'oficina governamental responsable. Així doncs, veiem que en aquest sentit, el grup de traductors jurats no exerceix una influència organitzada com a col·lectiu en les qüestions relacionades amb l'accés a la professió i la socialització dels traductors (amb l'excepció anecdòtica del sopar de fi d'any amb motiu dels comptes anuals).

7.2.2.2. Particularitats de l'associacionisme dels traductors jurats

Tenint en compte el que hem vist fins ací, intentarem establir què fan i què no fan les associacions de traductors jurats en relació amb els ens col·lectius de les professions clàssiques. En aquest sentit, i en relació amb el que exposàvem en el capítol 1, pararem una atenció especial al control d'accés a la professió, el control de

---

¹⁶⁹ Aquests temors són paral·lels als que observàvem ja en la professió d'advocat (Estrella Digital i Agencia EFE, 2001) i que Martín Moreno i de Miguel relativitzen en l'obra de 1982 (1982).

la continuïtat i la representació dels interessos col·lectius en la societat i dels interessos socials en el grup.

A banda de l'escassa influència en la socialització dels professionals i dels futurs professionals que presenten els ens col·lectius dels traductors jurats, volem destacar altres particularitats al respecte. La natura d'aquestes és de caire divers i en molts casos no es tracta ni tan sols de pràctiques recomanables, però ens hi volem referir com a trets idiosincràtics de la professió.

Trobem també destacat el buit d'iniciatives en qüestions de normalització i distribució d'eines per a la traducció jurada. En aquest sentit, ens referim a negociacions amb empreses editorials o altres empreses dedicades a eines de traducció assistida per aconseguir ofertes especials per als socis. També ens referim a la normalització de la traducció a través de bases de dades terminològiques o memòries de traducció distribuïdes entre els socis. Molt possiblement, aquesta col·laboració intragrupal troba un obstacle en els problemes relacionats amb els drets d'autors d'aquestes eines, tot i que com a bases de dades, estan protegides pel *copyright* i poden establir-se restriccions a la distribució que pogueren fer els membres entre persones no associades (1996: article 12).

Un altre aspecte en què l'associacionisme dels traductors jurats s'aparta de la col·legiació clàssica (com vèiem en el capítol 6) és la relació que les associacions mantenen amb l'administració ja que sembla que lluny d'influir-hi i tenir certa capacitat normativa respecte als afers que els interessin, els caps visibles hi mantenen relacions tenses. En aquest sentit, l'ens relacionat amb la professió més influent políticament és l'Oficina d'Interpretació de Llengües, tot i que, en ser funcionaris, aquests traductors tenen vedat escometre negociacions col·lectives, la forma més habitual d'aconseguir millores laborals.

Així mateix, voldríem destacar en la relació de l'agrupació amb la societat, que aquesta no organitza activitats socials que integren altres sectors, no ofereix serveis com a col·lectiu ni escomet accions encaminades a la visibilitat social. La limitació d'aquestes accions públiques influeix en la introducció de la figura del professional en el seu context socioeconòmic.

7.2.3. El control de la qualitat en l'exercici de la traducció jurada i la continuïtat en la professió

Tot i que no existeix un òrgan col·legial que vetle per la qualitat del servei que els professionals ofereixen a la societat, existeixen formes de control alienes a la professió que actuen com a forces independents. Ens referim a les dues influències que la sociologia de les professions planteja com a pols oposats: el mercat i l'Estat. En el cas de la professió dels traductors jurats, cada una d'aquestes forces té un pes específic en l'estat actual de la professió i destaca per la seua idiosincràsia que de vegades totes dues tendeixen cap a una sola direcció i en aquests casos el traductor veu amb impotència com es regula i es desenvolupa la professió en contra dels interessos dels qui l'exerceixen i, de vegades, també de la qualitat.

Així, les forces estatals es materialitzen en el Ministeri d'Afers Exteriors i en l'Oficina d'Interpretació de Llengües, que, en el si de l'aparell polític i administratiu, poden promoure mesures que afecten l'exercici fora de l'Administració (des de l'estructura dels exàmens fins a l'ús del registre d'habilitats). A més a més, l'OIL té facultats per revisar les traduccions que realitzen els traductors i intèrprets jurats (Ministeri d'Afers Exteriors, 1992: article 2 paràgraf 8) a instància d'altres organismes. Així doncs, el control de qualitat que exerceix l'Estat en aquest sentit és contenciós, mentre que les mesures preventives que podrien adoptar-se queden obliterades (encunyament d'equivalències, propostes de traducció, glossaris, cursos formatius, etc.).

D'altra banda, el mercat vetla també per la qualitat a través de la llei de l'oferta i la demanda, ja que un traductor que serveix males traduccions deixa de tenir clients en poc de temps. En una entrevista, Cecil Leeland, un dels nostres informants, ens va comentar que tan sols les agències podien permetre's canviar de clients amb cada encàrrec nou; un traductor quedaria ofegat com a proveïdor d'un producte defectuós.

7.2.3.1. La qualitat percebuda com a professionalitat

La qualitat, però, no es mesura tan sols a través del producte, això és, la traducció, sinó també a través d'altres factors que fan percebre als clients el grau de professionalitat dels individus que exerceixen la traducció jurada. En el que segueix,

exposarem aquests trets que vam determinar amb la recerca feta per al capítol 1 d'aquest treball i que vam seleccionar a través de les entrevistes amb els informants. Conjuntament, descriurem els resultats que hem pogut obtenir a través dels qüestionaris emplenats pels nostres col·laboradors.

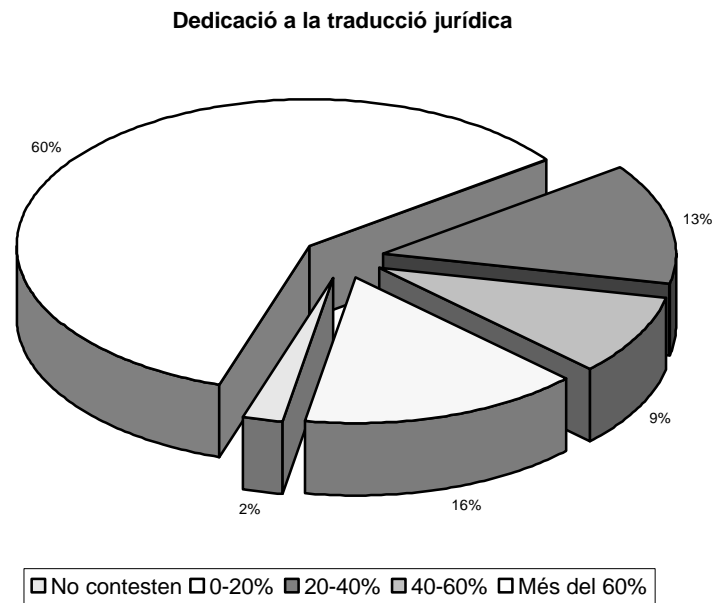
Així doncs, hem volgut conèixer com podem qualificar els traductors jurats del nostre Estat en termes del professionalisme al que podem accedir a través dels indicadors que exposem a continuació. Cal advertir que a causa de la mostra reduïda de què disposem no podem parlar més que de tendències —no patrons— en la conducta dels traductors jurats. A més a més, hem volgut completar els resultats obtinguts amb el indicadors principals amb la relació que alguns d'aquests presenten amb altres ítems de l'enquesta. En aquest sentit, hem seleccionat la procedència dels col·laboradors pel que fa a la formació universitària, els anys d'experiència en la professió i la dedicació a diverses especialitats de traducció. Tot seguit mostrem els indicadors i les combinacions que hem volgut tenir en compte:

INDICADOR PRINCIPAL	COVARIÀNCIES
Grau d'exclusivitat en l'exercici de la traducció jurídica	Formació universitària
	Anys d'experiència
	Exercici d'altres feines simultàniament
Grau d'especialització	Combinació amb altres tipus de traducció
	Combinacions amb parells d'idiomes
Assimilació del coneixement formal	Formació universitària
	Anys d'experiència
Ús de terminologia específica	
Importància conferida a l'actualització de coneixements	Formació universitària
	En quines matèries
Relacions amb el client	
Grau de seguretat	
Grau de rigor	
Col·laboració amb els col·legues	
Grau d'homogeneïtat en les pràctiques del grup	

Taula 21. Indicadors de professionalisme estudiats en la població de traductors jurats

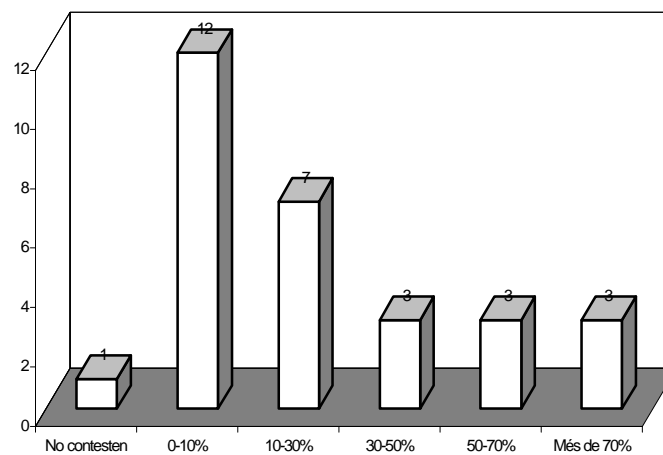
En primer lloc, veiem que en la mostra seleccionada el grau d'exclusivitat en l'exercici de la traducció es concentra en els esglaons més baixos, mentre que tan

sols el 22% dels traductors jurats que han contestat la nostra enquesta dedica més de la meitat del seu temps laboral a la traducció jurídica. En la franja màxima, trobem un 4% dels col·laboradors. En les gràfiques següents pot apreciar-se la dedicació dels enquestats a la traducció jurídica, aquesta dedicació en relació amb la formació

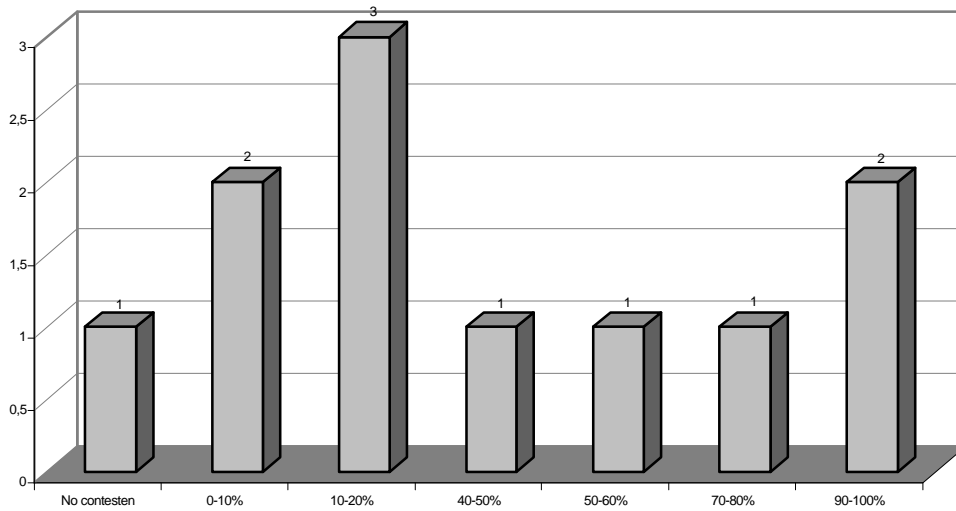
universitària i, finalment, amb els anys d'experiència.

Figura 34. Dedicació a la traducció jurídica de les persones enquestades

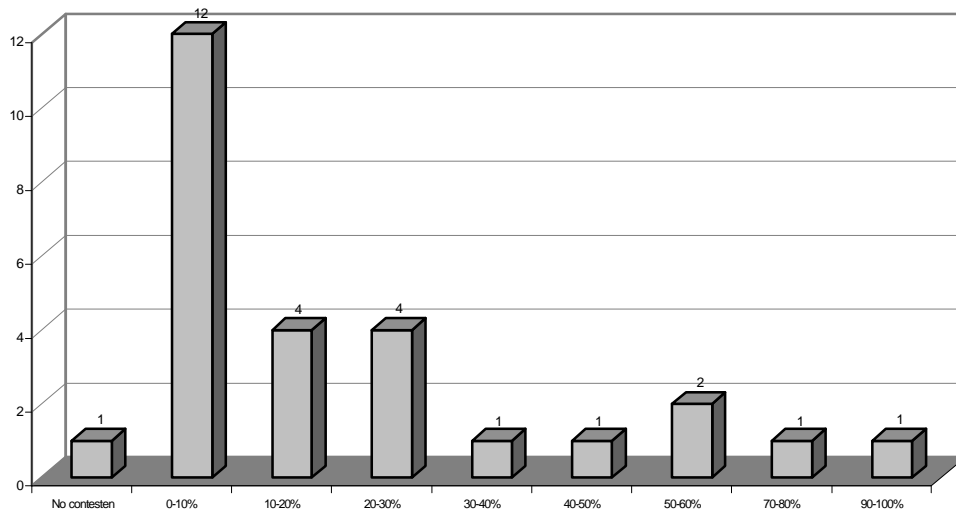

Figura 35. Dedicació a la traducció jurídica de les persones llicenciades en traducció

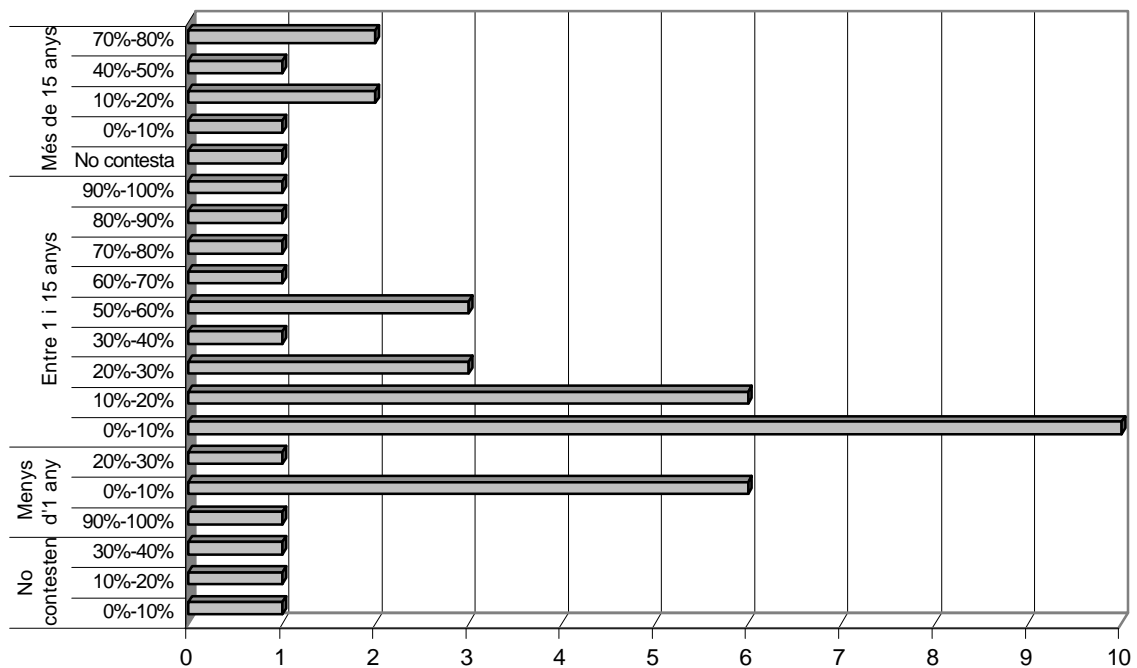
Figura 36. Dedicació a la traducció jurídica de les persones llicenciades en dret

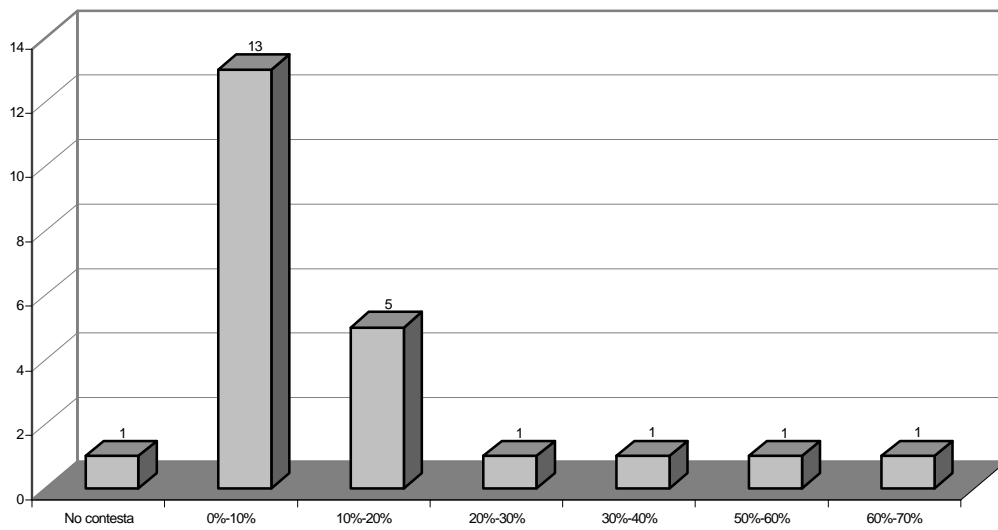
Figura 37. Dedicació a la traducció jurídica de les persones llicenciades en filologia

Pel que fa a la relació del grau de dedicació a la traducció amb els anys d'experiència, sembla que no existeix una covariància entre els dos indicadors i que la presència més dilatada en el mercat de la traducció no provoca un augment en les xifres de dedicació. Les dues persones amb una dedicació màxima tenen una experiència d'entre 10 i 15 anys, l'una, i de menys d'1 any, l'altra.

Figura 38. Relació entre els anys d'experiència i la dedicació a la traducció

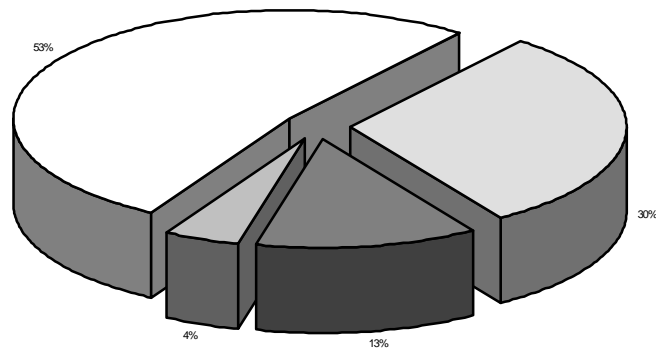
Això no obstant, cal que tinguem en compte que el percentatge de dedicació a la traducció no es comparteix sempre amb l'exercici d'altres feines. En els enquestats, a partir del 70% de dedicació no s'exerceix cap activitat distinta a la traducció.

Figura 39. Percentatge de dedicació a la traducció respecte al total de persones que es dediquen a altres feines

Així doncs, podem veure que la tendència majoritària que mostren els nostres col·laboradors és de poca exclusivitat, de forma que, atenent al que exposàvem al capítol 1, la professionalitat s'hauria de considerar baixa en aquest sentit. Els tipus de feines que es compatibilitzen amb l'exercici de la traducció són en la majoria dels casos feines tècniques relacionades amb les llengües i amb la traducció, com pot ser la correcció de textos o la docència d'idiomes i de la traducció.

Feines amb què es combina l'exercici de la traducció

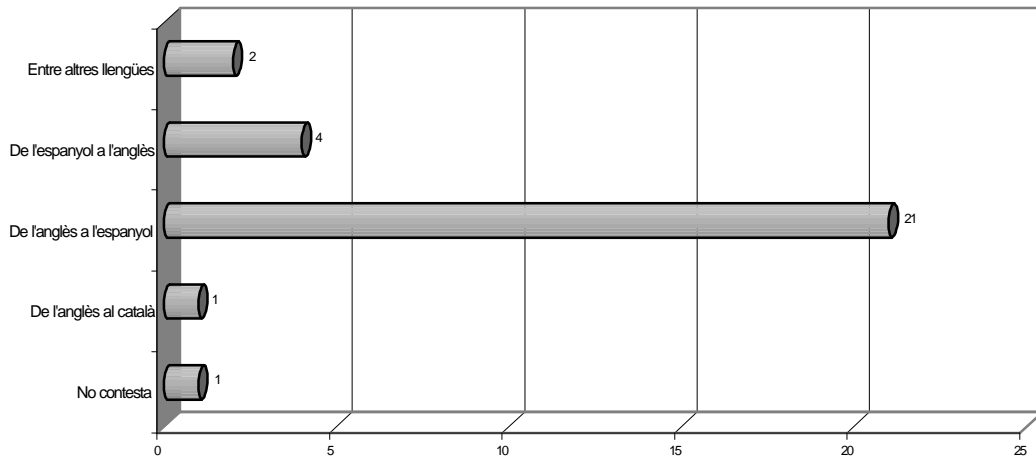

□ Feines tècniques relacionades (correcció, docència, etc.) □ Feines administratives ■ Altres estudis ■ Altres

Figura 40. Feines amb què es combina l'exercici de la traducció

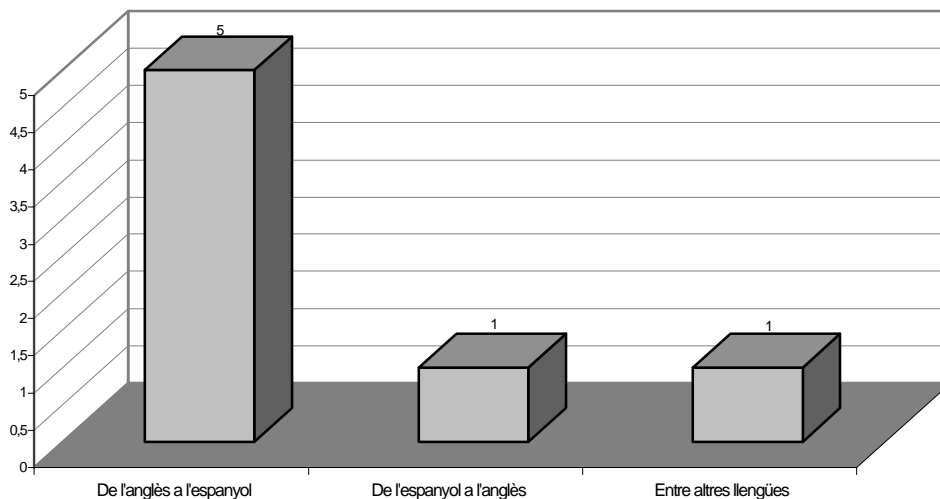
D'altra banda, hem volgut saber també com s'especialitzava el traductor jurídic i hem considerat dues opcions: per idioma i per matèria. Així doncs, hem plantejat als traductors com combinen la traducció jurídica amb els parells d'idiomes i també amb altres tipus de traducció.

Pel que fa a la combinació de llengües de treball, entre les persones habilitades per a la traducció i la interpretació entre l'anglès i l'espanyol, aquesta combinació és la predominant en la direcció directa (72%), mentre que la inversa predomina en el 14% dels casos, en els quals la llengua materna és l'anglès en el 50% dels casos i l'espanyol en l'altre 50%.

Figura 41. Parells de llengües de treball més freqüents en les persones habilitades per a la traducció jurada entre l'anglès i l'espanyol

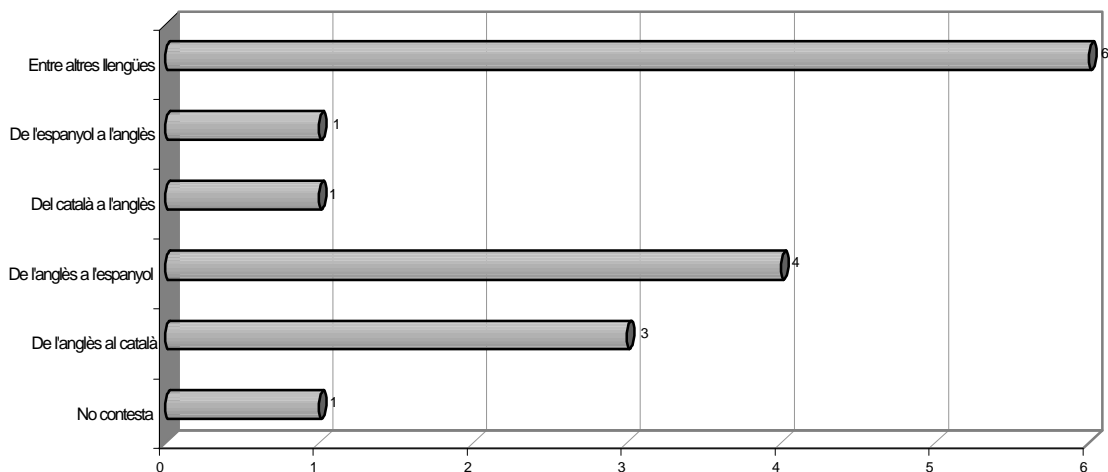
Tenint en compte també el grau de dedicació a la traducció jurídica, entre les poques persones que hi dediquen més d'un 50% del seu treball predomina la traducció de l'anglès a l'espanyol. La persona que treballa més sovint del castellà a l'anglès és de llengua materna anglesa.

Figura 42. Parell de llengües entre les que tradueixen amb major freqüència els habilitats per a l'espanyol amb dedicació alta a la traducció jurídica

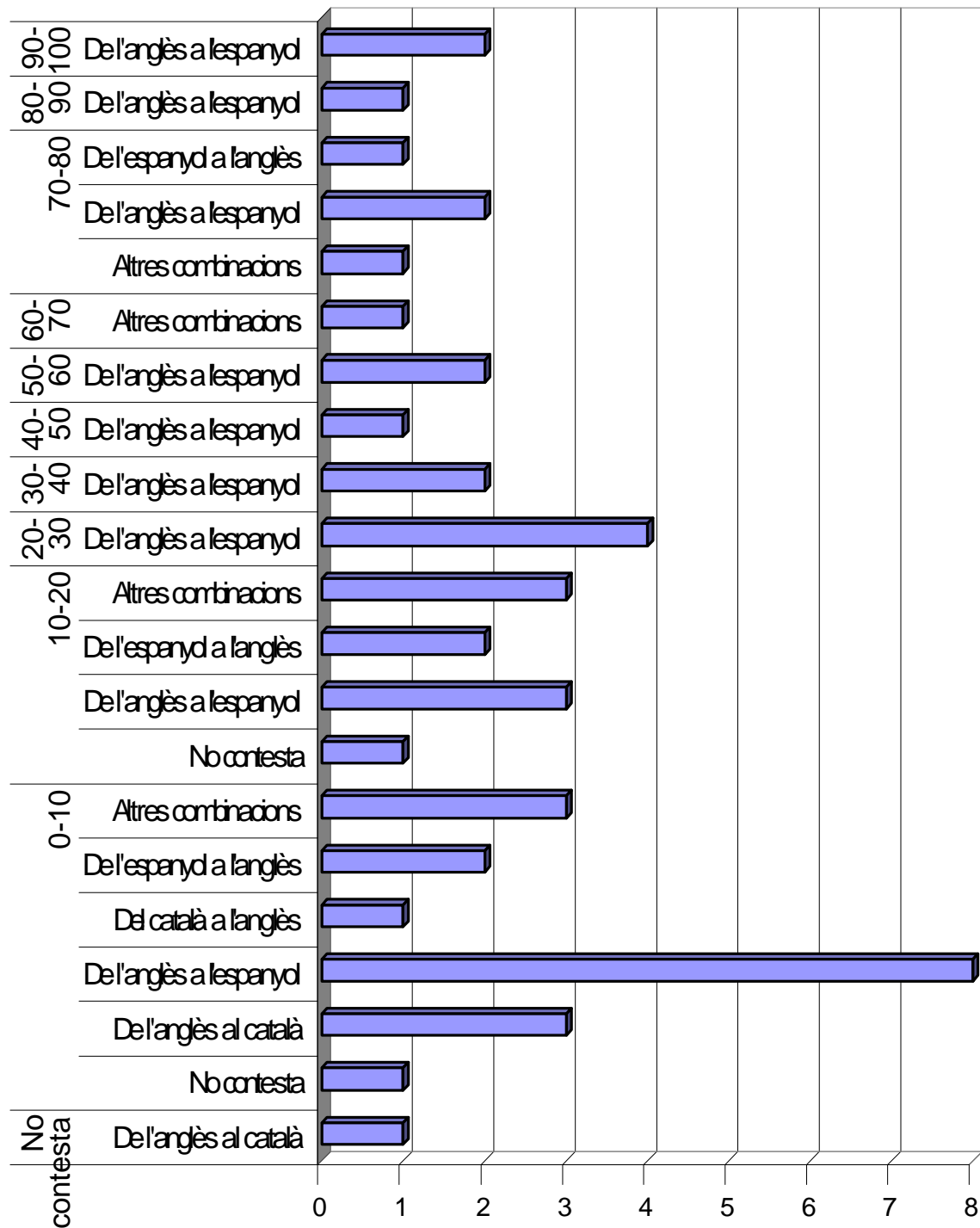
Pel que fa a les persones habilitades per a la traducció jurada entre l'anglès i el català, cal advertir que tan sols una persona dedica la major part del seu temps de

treball a la traducció jurídica i que en aquest cas la combinació de llengües més freqüent és entre el castellà i el català. Si tenim en compte altres situacions, els habilitats per la Generalitat de Catalunya treballen més sovint en un 38% amb combinacions diferents a l'anglès i el català (com ara el castellà i el català i l'alemany i el català), seguides en freqüència per les persones que dediquen la major part del seu temps de traducció jurídica a la combinació anglès-espanyol. Les persones habilitades per a la combinació entre l'anglès i el català que dediquen la major part de la seua activitat de traducció jurídica a la direcció directa és del 19%. Curiosament, aquesta és també la combinació més freqüent per a una de les persones habilitades per a la traducció jurada entre l'espanyol i el català. En l'altra direcció, del català a l'anglès, la presència no és representativa, ja que es limita a una persona, de llengua materna catalana.

Figura 43. Parells de llengües de treball més freqüents en les persones habilitades per a la traducció jurada entre l'anglès i el català

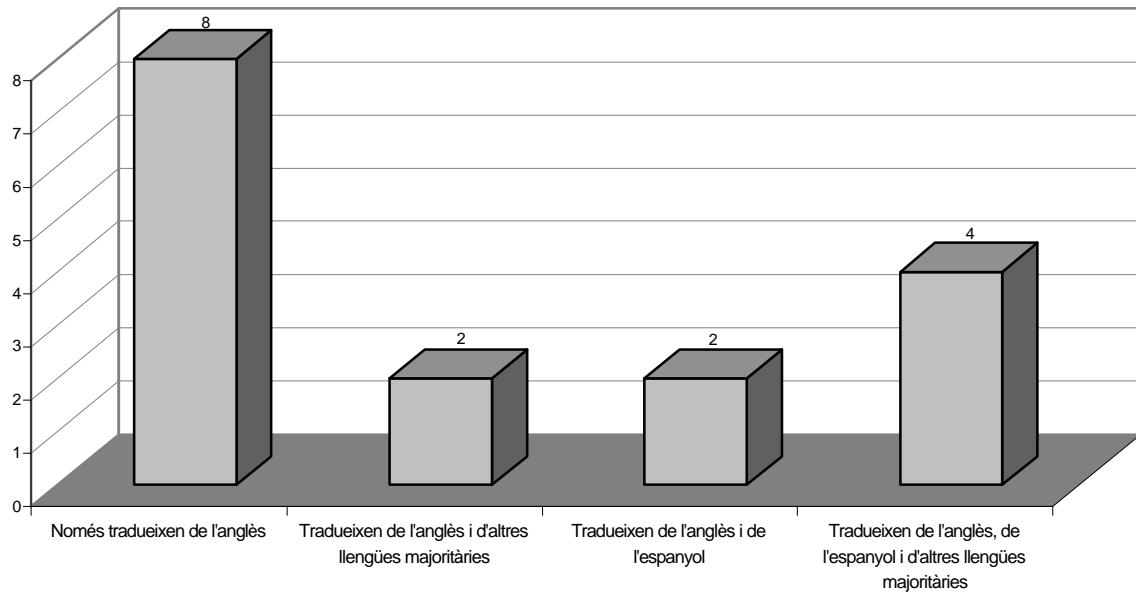
Finalment, cal advertir que la franja més alta de dedicació a la traducció jurídica està ocupada per persones que treballen amb major freqüència entre l'anglès i l'espanyol, mentre que entre l'anglès i el català passa tot el contrari:

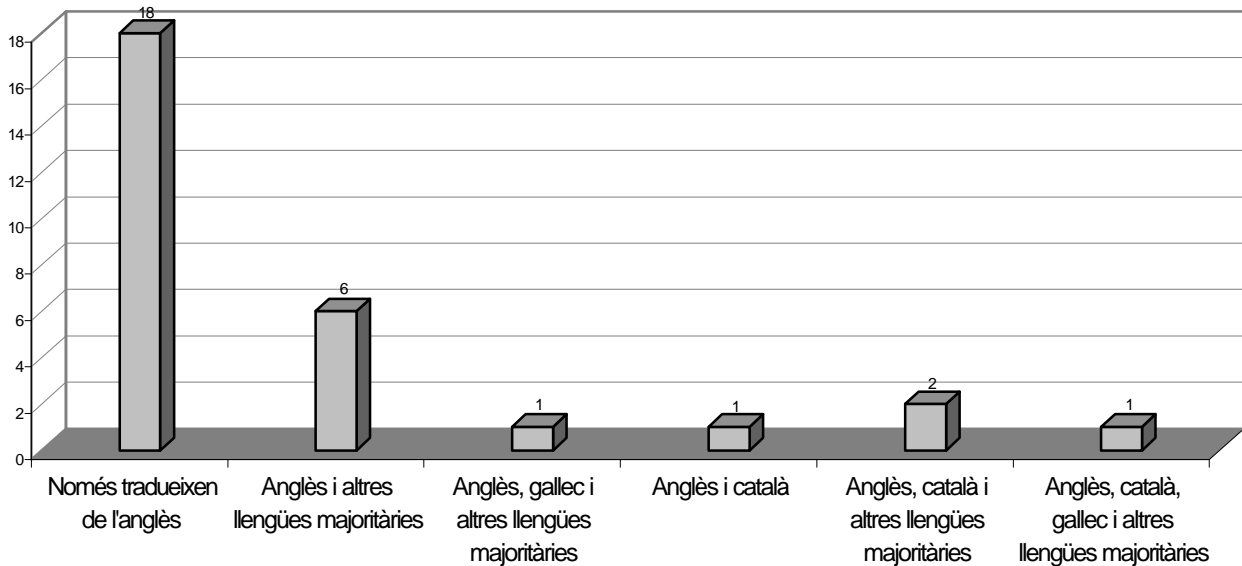
Figura 44. Relació entre la dedicació i el parell de llengües entre les quals es tradueix amb major freqüència

Si no imposem la restricció de la freqüència, les llengües amb les quals treballen els traductors jurats enquestats poden veure's reflectides en les gràfiques que incloem a continuació. Crida l'atenció el domini de l'anglès com a llengua de

partida única tant en el cas dels habilitats pel ministeri com dels habilitats per la Generalitat de Catalunya.

Figura 45. Llengües de treball dels col·laboradors habilitats per a la traducció jurada de l'anglès al català

Figura 46. Llengües de treball dels col·laboradors habilitats per a la traducció jurada de l'anglès a l'espanyol

Relacionat amb el grau d'exclusivitat amb què s'exerceix la traducció jurídica, hem de considerar també la presència d'altres tipus de traducció, que ens permetran conèixer el grau d'especialització del traductor jurídic per camps. En les persones amb dedicació alta a la traducció jurídica, crida l'atenció les diferències entre les persones habilitades per a la traducció jurada al català i les persones nomenades per a la traducció jurada a l'espanyol. Tot i que la diferència és destacada, cal relativitzar-la molt ja que no disposem més que d'una persona que dedique la major part del seu temps a la traducció jurídica en aquesta combinació de llengües.

En el cas de la traducció a l'espanyol, els habilitats combinen en un 100% dels casos la traducció jurídica amb la traducció econòmica, seguida per la traducció de textos administratius en un 75% dels casos per la traducció de textos administratius, i també en un 100% dels casos la traducció literària queda totalment exclosa. Una altra tendència que podem observar és que la majoria d'aquesta mostra limitada no selecciona més de tres matèries, mentre que en un sol cas arriba a 6 de les 7 possibilitats que plantejàvem (es tractava d'una pregunta tancada). Llevat d'aquest cas, podem parlar d'una associació més freqüent entre la traducció jurídica i l'econòmica, seguida de l'administrativa i de la tècnica. El cas del català no planteja paral·lelismes amb aquestes tendències. En primer lloc, només hi ha una persona amb dedicació alta i, en segon lloc, aquesta tradueix també textos tècnics, literaris i programes informàtics.

Econòmics	Administratius	Científics	Tècnics	Literaris	Audiovisuals	Altres	Nre.
X	–	–	X	–	X	X	1
X	X	–	–	–	–	X	1
X	X	X	X	–	X	X	1
X	–	–	X	–	–	–	1
X	X	–	–	–	–	–	1
X	X	–	–	–	–	X	1
X	X	–	–	–	–	--	1

Figura 47. Combinacions d'especialitats en persones amb alta dedicació a la traducció jurídica habilitades pel ministeri

Si mirem la tendència que mostren els habilitats per al català sense cap restricció quant a la dedicació, veiem que la diversitat de temes i de possibilitats combinatòries és elevada i l'exclusivitat és major en relació amb la traducció tècnica.

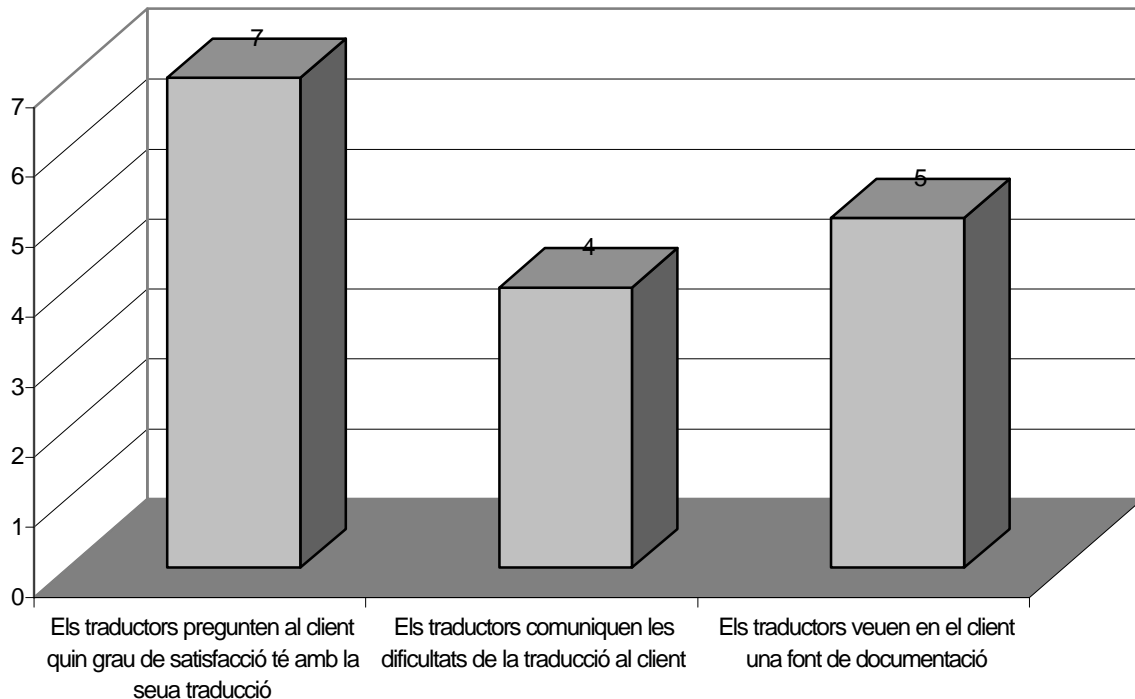
Econòmics	Administratius	Científics	Tècnics	Literaris	Audiovisuals	Altres	Nre. de traductors que responen al perfil
X	X	-	-	-	-	-	1
X	X	-	-	-	-	X	1
X	-	-	X	-	-	-	2
X	X	X	-	-	-	-	1
X	X	X	X	X	X	-	1
X	X	-	-	X	X	X	1
X	X	X	X	X	X	X	1
-	-	-	-	-	-	X	1
-	-	-	-	-	X	-	1
-	-	-	X	-	-	-	1
-	-	X	X	-	-	-	1
-	X	-	X	-	-	-	1
-	X	-	-	-	X	-	1
-	-	X	X	X	-	-	1
-	-	-	X	X	-	X	1
Total							16

Taula 22. Combinacions d'especialitats en els col·laboradors habilitats per la Generalitat de Catalunya

Així, hem vist que la tendència major d'especialització en traducció jurídica (per a persones amb dedicació alta) s'acompanya d'una homogeneïtat d'idioma i de matèries. En el cas del català, l'especialització en la traducció jurídica entre els habilitats per a la traducció jurada és infreqüent tant en relació amb els idiomes com amb les matèries.

Altres aspectes que ofereixen al client indicacions respecte a la professionalitat del traductor són els que es relacionen directament amb la interacció que el professional manté amb el sol·licitant dels serveis. Així, vam considerar rellevants en aquest sentit que el traductor comunicara els dubtes que li podia plantejar la traducció al seu client, que li demanara informació en els casos en què necessitava documentació o que li preguntara directament si se sentia satisfet amb la traducció.

El baix percentatge que suposen aquestes persones respecte al total pot veure's a la gràfica que incloem a continuació. Val a dir en aquest sentit que una de les persones enquestades respon afirmativament en els tres casos i una altra exclou tan sols el client com a font de documentació.

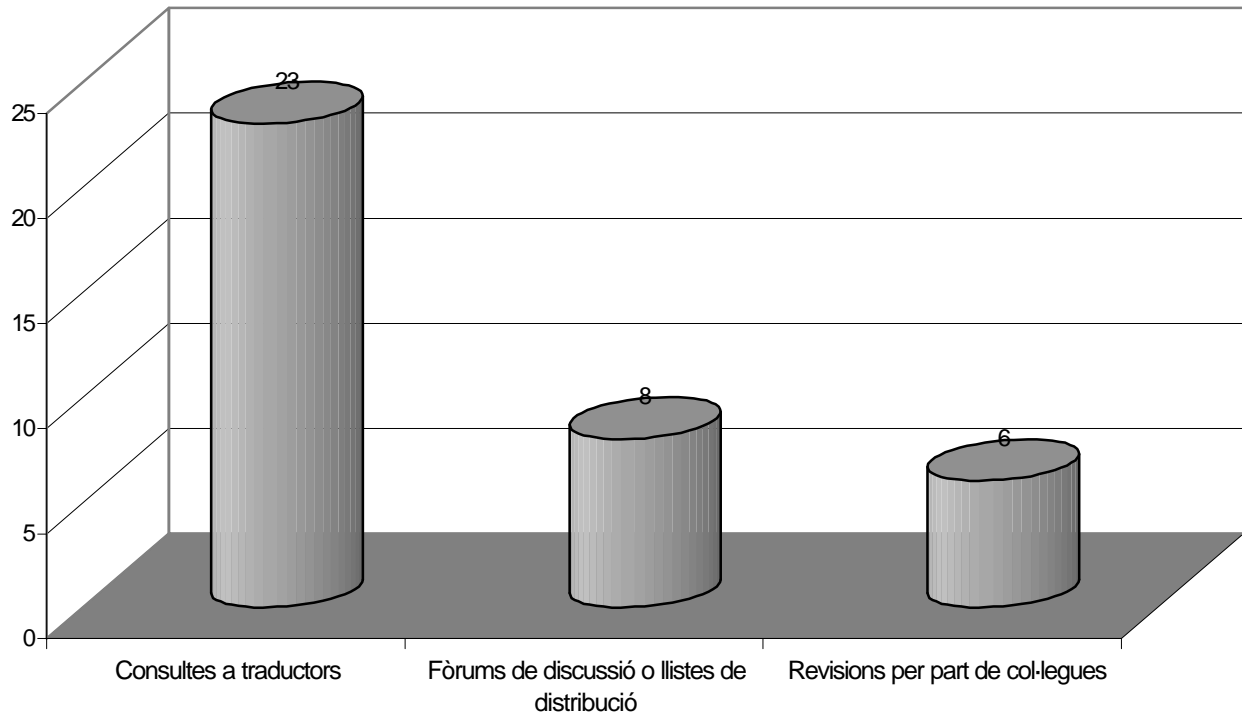
Figura 48. Persones que mantenen una relació amb el client més enllà de la recepció de l'encàrrec i el lliurament de la traducció

També la *seguretat* que el client percep en el professional i el *rigor* que hi aprecia influeixen en la percepció de la qualitat, ja que com a producte intel·lectual el client no pot comprovar directament la bondat o maldat del servei (en principi) i veu en l'actitud del proveïdor d'aquest indicis que l'orienten en el sentit de confiar o desconfiar de l'honestat d'aquest i del servei que li proporciona. Tanmateix, per motius de claredat expositiva tractarem aquestes dues característiques en parlar de la competència professional del traductor jurat. Cal matisar ara, tanmateix, que en el cas dels traductors, els nostres informants comenten que les persones amb diferents graus de coneixement de l'idioma original (especialment), tenen diversos paràmetres de qualitat lingüística i equivalència traductora que apliquen de forma arbitrària al

treball del traductor i, per tant, la correspondència del producte amb aquests paràmetres produeix judicis més o menys justos i condescendents respecte a la professionalitat. En aquest cas, cal parlar d'una manca d'autonomia i de distanciament entre el coneixement tècnic (que mostren els professionals) i el coneixement quotidià.

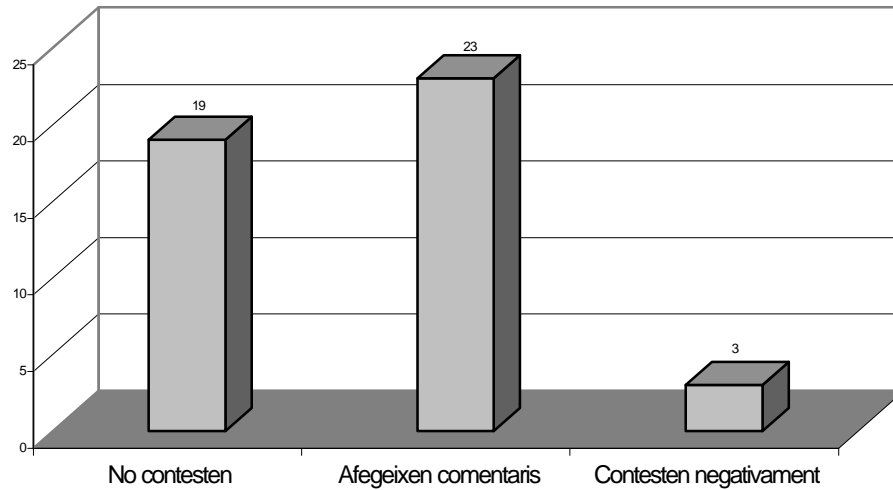
Uns altres indicadors que ens ajuden a mesurar la professionalitat del grup i que tenen una relació estreta amb la percepció que el client té d'aquesta professionalitat quan es traspuen en la interacció amb aquest són la cohesió del grup i, vinculada amb aquesta, el grau d'homogeneïtat que pot percebre's en les conductes de diferent tipus. En relació amb la cohesió, considerem revelador la col·laboració entre col·legues i hem considerat també l'interès per la pròpia comunitat que, en l'enquesta, es materialitza amb comentaris afegits respecte a diverses qüestions o, també tot i que en menor importància, la predisposició a col·laborar en una recerca sobre la seua professió.

Pel que fa a la col·laboració entre membres del mateix grup professional, resulta indicativa una qüestió que hem comentat ja parcialment i que és com s'integren altres traductors en la feina quotidiana. Així, a través de les consultes entre col·legues, individualment o col·lectivament a través de llistes de distribució i fòrums de discussió, i les revisions dels textos per part d'altres traductors poden il·lustrar-nos a aquest respecte. Entre aquestes possibilitats, predominen les consultes personals amb companys i en la resta de casos s'aprecien tendències minoritàries, tot i que cal relativitzar el resultat pel fet que aquestes qüestions s'han plantejat com a preguntes obertes del qüestionari, mentre que la primera era una opció present que tan sols calia escollir.

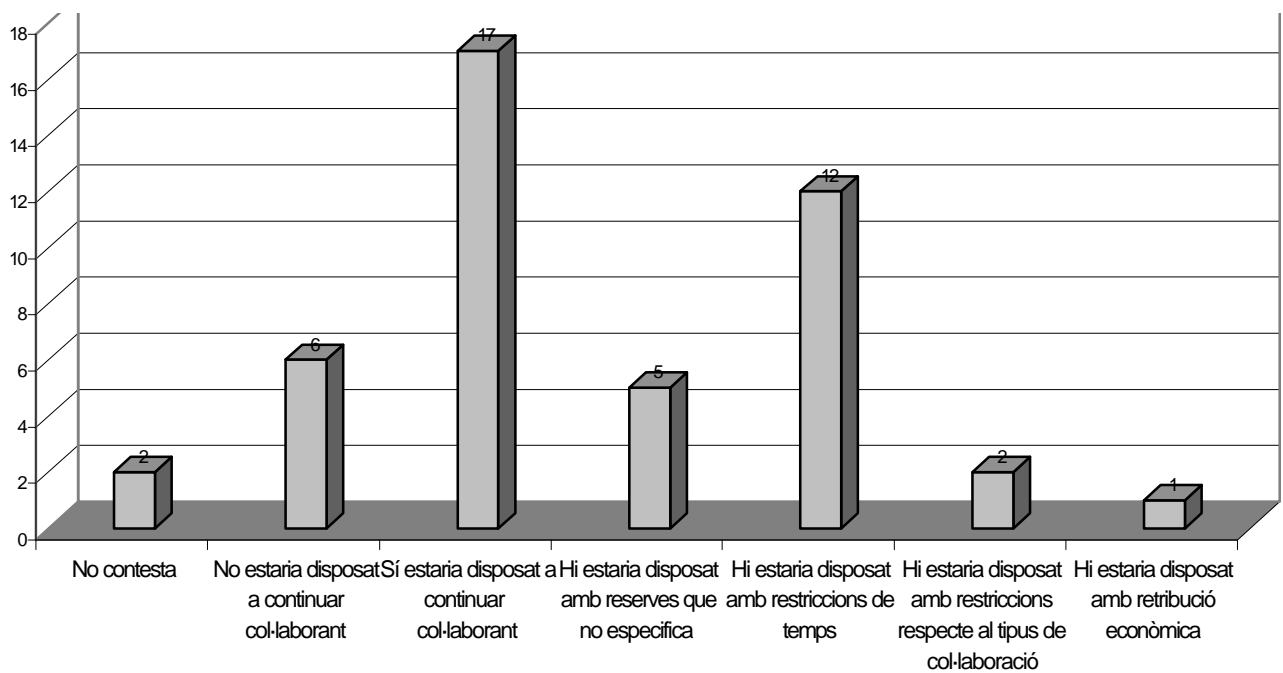

Figura 49. Cooperació en fases de traducció entre els col·laboradors i altres membres de la comunitat professional

Vam trobar indicatiu conèixer també quin percentatge dels traductors afegien algun comentari respecte a la situació de la comunitat professional o de la recerca que plantejàvem i que tenia aquest grup com a objecte d'estudi. Creiem satisfactori en aquest sentit que més de la meitat dels traductors (un 51%) reflexionen sobre alguna d'aquestes qüestions. D'altra banda, vam creure que la predisposició a col·laborar en aquesta recerca en fases posteriors era indicatiu d'una voluntat decidida per aconseguir millores col·lectives i, en conseqüència, de treballar per al grup. Cal dir que en aquest sentit hem trobat reticències de diversa mena per factors econòmics, de temps o de tipus de col·laboració que hem trobat perfectament legítims i dins dels marges en què l'interès individual no afecta la solidaritat. Així, un 82% estaria disposat a continuar col·laborant en aquesta recerca, dels quals alguns posen una sèrie de limitacions que poden apreciar-se en les gràfiques.

Figura 50. Col·laboradors que afegeixen comentaris al qüestionari

Figura 51. Col·laboradors que estan disposats a continuar col·laborant amb la recerca sobre la seua professió

Finalment, pel que fa al grau d'homogeneïtat que presenten les pràctiques del grup, caldria tenir en compte tots els ítems del qüestionari en un sentit global. A aquest respecte caldrà reiterar la qüestió més endavant, per tal com els comentaris que poguérem fer ara serien parcials.

7.3. La competència del traductor jurat

Com ja hem comentat en altres moments del treball, l'escassetat de casos de què disposem en aquest estudi no ens permet fer un estudi en profunditat de la competència del traductor jurat. En conseqüència, ens limitarem a descriure i analitzar les dades de què disposem per poder traçar tendències en aquest sentit. També cal advertir que es tracta d'una descripció que no té la voluntat d'oferir un model en cap sentit. A diferència del que estableixen les definicions legals i conceptuals dominants, és a dir, a diferència de la *institució*, la forma usual (i legítima) dels usos (formes de socialització, d'interacció), de les representacions (funció de la traducció, perfil de lectors) i les formes de sentir (gustos, sentiments, passions) és el que constitueix la definició social dominant. Entre la gran diversitat de formes d'actuació, pensaments i fins i tot sentiments, es poden identificar patrons que reactiven un *habitus* (Bourdieu, 1972) que el col·lectiu viu com una espontaneïtat il·lusòria (per a Bourdieu, amb finalitats socials de perpetuació dels interessos del col·lectiu) i que remet a la construcció de marcs socials de memòria i oblit (Halbwachs, 1949/1980).

En els estudis sobre competència traductora, que estan produint resultats força encoratjadors (Wilss, 1996, Risku, 1998, PACTE, 2001 *a*), es defineix aquest concepte com el conjunt de coneixements, destreses, habilitats i actituds que permeten traduir (Hurtado Albir, 2001: 634). Volem matisar que en un context professional, des del qual parteix el nostre estudi, hem de modificar lleugerament aquesta definició per incloure el conjunt de coneixements, destreses, habilitats, actituds i valors que permeten que el traductor s'integre en una paracultura i aconseguisca mantenir-se (amb major o menor èxit) en el mercat servint traduccions.

En el que segueix, veurem quina informació podem obtenir de la mostra de què disposem a partir de les dades que ens desvetlla el qüestionari. De vegades, el producte del traductor podrà completar la informació, tot i que diversos motius ens aconsellen no barrejar les dues fonts d'informació. La més important i decisiva és que els dos tipus de mostres no són corresponents en el sentit que no procedeixen dels mateixos traductors. La majoria de col·laboradors ens han proporcionat el qüestionari però no la traducció, mentre que d'altres no han emplenat el qüestionari. Així doncs, no podem tractar conjuntament els dos grups de dades.

Pel que fa a l'estructura de l'explicació, hem optat per seguir un esquema marcat per les diverses subcompetències de la competència traductora que identifica la traductologia. El fet que per a la traducció s'haja desenvolupat un marc explicatiu en aquest sentit ens permet parlar de forma més específica d'aquesta professió tot i que en la definició que oferíem i en el que segueix podem apreciar que es reproduïxen les categories de l'antropologia (*pathos*, *ethos* i *eidos*)¹⁷⁰ que plantejàvem en el primer capítol d'aquest treball.¹⁷¹

Per poder analitzar les diferents subcompetències, vam plantejar (vegeu el capítol 5) una sèrie de preguntes que ens permetien accedir-hi de forma directa o indirecta. Atesa l'orientació del nostre treball, ens vam centrar majoritàriament en la caracterització i descripció de la subcompetència professional. Amb tot, hem volgut revisar qüestions relacionades amb la resta de subcompetències que identifica el grup PACTE.

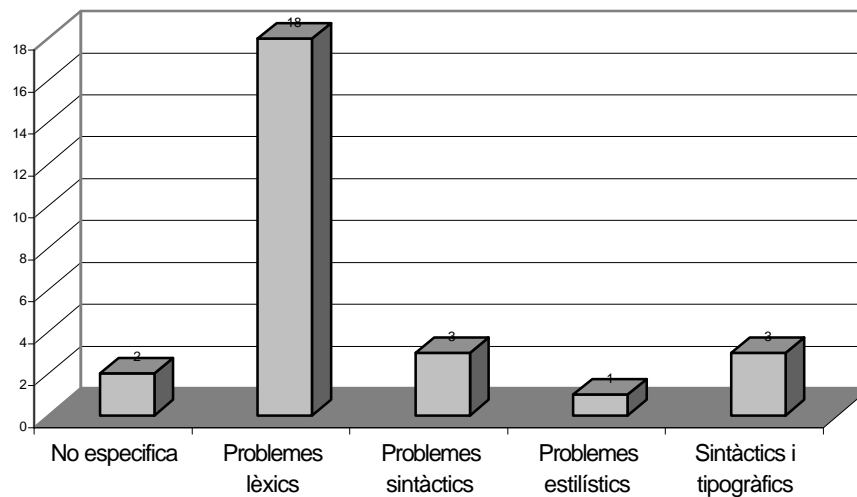
En primer lloc, pel que fa a la subcompetència lingüística, els col·laboradors, en ser preguntats sobre els problemes que els ha plantejat la traducció proposada (vegeu el capítol següent), tenen problemes a aquest respecte en un 60% dels casos. Entre aquests es prioritzen en un 67% els problemes lèxics, que destaquen clarament de la resta, com pot veure's en la gràfica.

---

¹⁷⁰ Cal advertir, com hem fet ja en plantejar aquest marc d'anàlisi de les professions, que no utilitzem els termes *pathos*, *ethos* i *eidos* en el sentit lingüístic, com sí fa, per exemple, Chesterman (1998: 179-183).

¹⁷¹ De fet, podem traçar els orígens del concepte mateix de *competència comunicativa*, d'on procedeix la noció de *competència traductora*, en el camp de l'antropologia (Hymes, 1971).

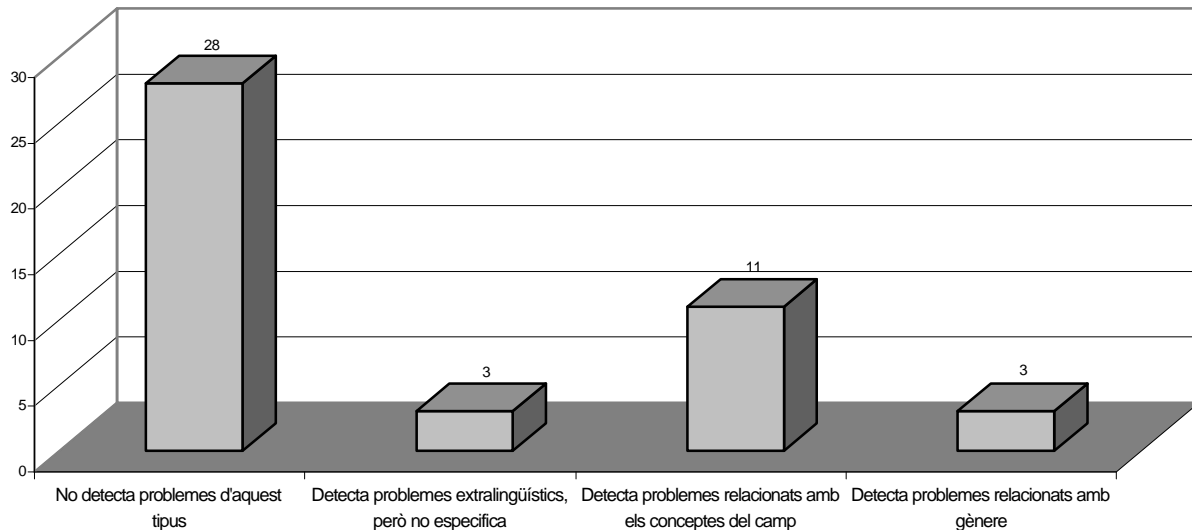
Figura 52. Problemes lingüístics identificats pels col·laboradors en la traducció proposada

També en relació amb la subcompetència lingüística, hem de dir que el 96% ha seguit una formació guiada en aquest sentit, ja siga a la universitat o a través de cursos i que el 2% restant pertany a respostes en blanc generalitzades, de forma que no podem interpretar que no s'haja produït aquest tipus de formació. A més d'aquesta instrucció dirigida, el 76% ha completat la competència lingüística de manera autònoma.

Una altra qüestió vinculada a la subcompetència lingüística és que el 53% dels traductors utilitzen gramàtiques com una eina de documentació habitual, mentre que el 98% utilitza els diccionaris bilingües. En aquest context, no considerarem els diccionaris monolingües atès que la informació que proporcionen és més prompte conceptual, tot i que a aquest respecte hem de considerar diverses reserves, ja que l'ús que se'n fa pot estar relacionat amb qüestions ortogràfiques, per exemple. Això no obstant, creiem que els diccionaris monolingües són recursos més adients per a obtenir informació conceptual.

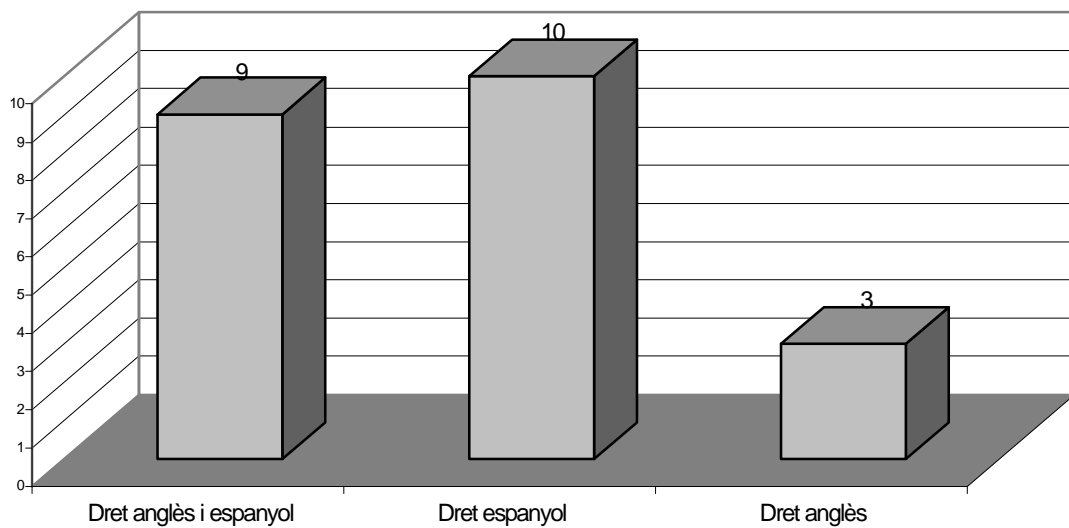
Respecte a la subcompetència extralingüística, els problemes que els traductors identifiquen en aquest sentit són menors en comparació amb els lingüístics. Així, el 38% dels col·laboradors detecta aquesta mena de problemes en fer la traducció d'un text especialment dens. Entre aquests problemes extralingüístics, el 65% correspon a qüestions relacionades amb els conceptes del camp jurídic, mentre que l'estructura

genèrica o altres qüestions relacionades amb les convencions del gènere representa el 18% del total d'aquests problemes.

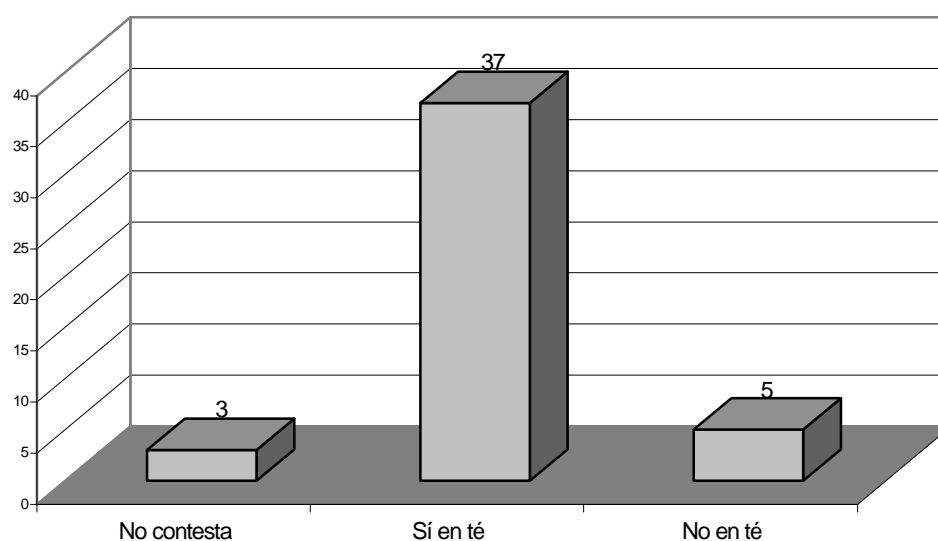
Figura 53. Problemes extralingüístics que detecten els col·laboradors en la traducció proposada

També hem volgut destacar respecte a la competència extralingüística la formació en dret i en traducció (coneixement formal) que presenten els col·laboradors. Així, tan sols el 49% quantifica els coneixements de dret propis de 5 o per damunt de 5 (en una escala del 0 al 10) en alguna de les dues diacultures, tot i que en aquest cas hem de comptar amb el fet que la xifra és una estimació del traductor respecte a la competència pròpia i que hi influeix el nivell d'exigència subjectiu del professional i també la familiaritat amb la branca del dret per la qual els qüestionem (dret immobiliari). Sobta també que en relació amb les persones de major dedicació, els coneixements suficients no varien molt respecte a la xifra anterior, ja que suposen el 56% d'aquests.

Figura 54. Coneixements extralingüístics del camp jurídic en l'àrea del dret immobiliari declarats pels col·laboradors

En el cas dels coneixements formals sobre traducció (teoria de la traducció), la considerem en aquest moment com una dicotomia entre dos pols (presència o absència dels coneixements en els traductors) i no quantifiquem més enllà ja que aquesta pregunta la reprendrem en parlar de la competència professional. En aquest camp, la gran majoria declara tenir coneixements sobre teoria de la traducció, com pot apreciar-se en la gràfica.

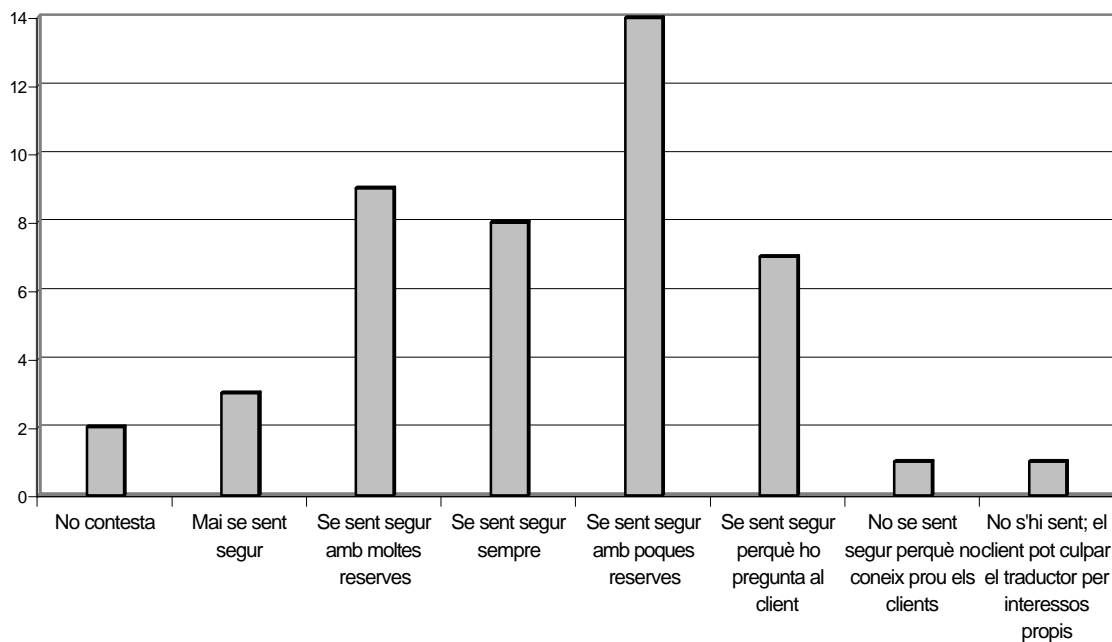
Figura 55. Coneixements extralingüístics del camp de la traducció declarats pels col·laboradors

En el cas de la subcompetència psicofisiològica ens vam centrar en les actituds de *rigor* en l'execució del treball i de *confiança* en les capacitats pròpies per la relació que aquestes presentaven amb la professionalitat (vegeu el capítol 1). En altres aspectes, la recerca sobre aquest component de la competència traductora requereix uns mètodes diferents als que hem utilitzat en aquesta recerca (de caire social i no cognitiu).

Hem considerat també que la seguretat que sent el traductor envers la feina feta es percep en la interacció amb els clients i és, a banda d'aquest fet, un indicador de la professionalitat, ja que ens informa del coneixement que el traductor té respecte al mercat i com ajusta el seu producte a l'entorn socioeconòmic. En aquest sentit, hem agafat diversos ítems que ens ofereixen pistes respecte al rigor que el traductor inverteix en el seu treball, com són les fases de documentació i de revisió.

Pel que fa a la seguretat, les opcions que hem obtingut en la pregunta oberta que formulàvem són diverses. Volem destacar que la majoria dels traductors tenen poques reserves quant al funcionament idoni de les seues traduccions en el mercat, però que aquestes reserves existeixen. Una altra qüestió que considerem destacada fa referència a dues respostes concretes que impliquen una seguretat baixa però, alhora, un coneixement alt de l'entorn socioeconòmic. En una, el traductor perd seguretat davant la possibilitat que el client tinga interessos que no veu satisfets amb la

traducció del document i vulga redimir aquesta contrarietat culpant el traductor d'una feina mal executada. En l'altre cas, el traductor no se sent segur perquè troba que no coneix prou els clients per saber què volen fer amb la traducció. En la gràfica podem comparar les diverses opcions.

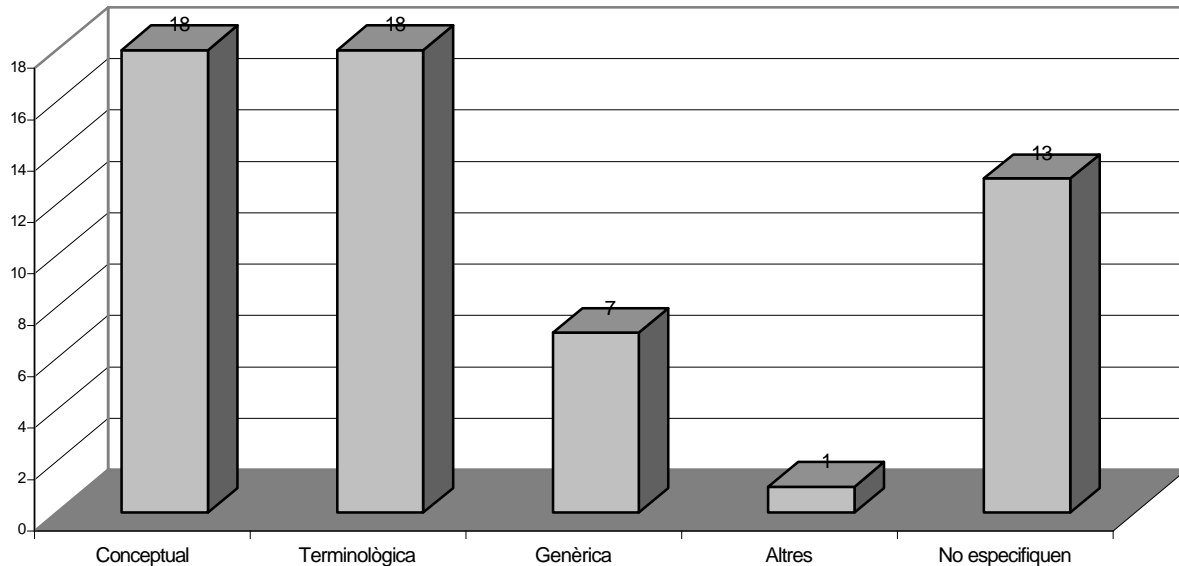
Figura 56. Seguretat dels traductors envers el producte

Quant al rigor amb què els traductors acaren les traduccions (sovint contraposat als terminis i al volum de feina del mercat), considerarem dos vessants d'un sol ítem de l'enquesta. Així, dins les fases que segueix i relata el professional en l'execució de la traducció, farem una ullada a les tendències que presenten les fases de documentació i de revisió.

En relació amb la documentació, de les 41 persones que es documenten i esmenten aquesta fase,¹⁷² 18 fan recerca respecte als conceptes relacionats amb la traducció, 18 més destaquen la recerca en terminologia, 7 esmenten la recerca de

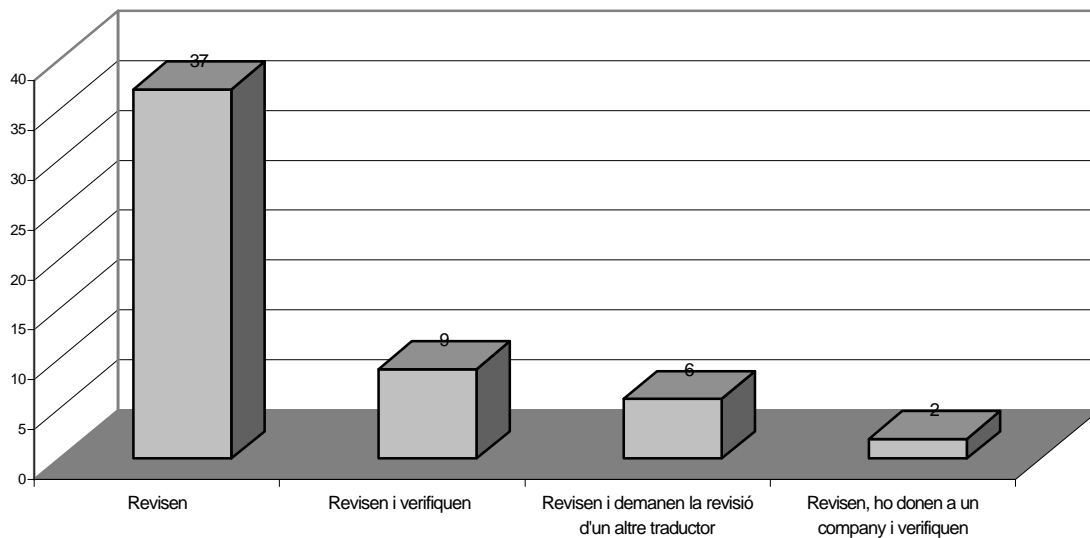
¹⁷² Per a una recerca futura ens hem plantejat contrastar els resultats que palesa una pregunta oberta com la que vam plantejar en aquest estudi amb els que ens oferiria una pregunta tancada que reuniria totes les fases que hem pogut recollir a través d'aquest qüestionari.

trets distintius del gènere a través de textos paral·lels i 13 no especifiquen en quin sentit es documenten.

Figura 57. Abast de la fase de documentació tal com l'expliciten els col·laboradors

Pel que fa a la revisió, de les 37 persones que revisen les traduccions (i expliciten la revisió en relatar les fases) i que suposen el 82% dels enquestats, 9 afegeixen a la revisió una contrastació detallada de la traducció amb l'original per comprovar xifres, dates, noms i altres qüestions relacionades; 6 persones demanen a un col·lega que revise també la traducció (una d'aquestes persones explicita també que paga per aquest servei als seus companys); finalment, 2 persones aglutinen els tres passos de revisió esmentats.

Figura 58. Abast de la fase de revisió tal com l'expliciten els col·laboradors

Pel que fa a la subcompetència estratègica, els traductors eren conscients dels problemes que plantejava el text i de les dificultats que els suposava. Així, s'adreçaven amb fluïdesa a fonts diverses que els permeties obtenir la solució. En cas contrari, justificaven l'abandó de la recerca en el fet que el nostre no era un encàrrec real i que necessitaven el temps que hi dedicarien per treballar. Així doncs, no hem aconseguit dades clares al respecte.

Quant a la subcompetència instrumental, ens hem fixat en l'ús de programes d'edició en les traduccions i en els qüestionaris i val a dir que en tots els casos es dominen aquestes eines. Tan sols en una traducció, se'ns va presentar un format diferent amb el text inserit en una taula amb dues columnes (la traducció a la dreta i l'original a l'esquerra). La justificació que ens va proporcionar la traductora a aquest respecte quan ens va lliurar la versió és que aquesta no era definitiva, ja que la col·laboradora va haver de deixar el nostre encàrrec abans d'acabar-lo per atendre altres feines.

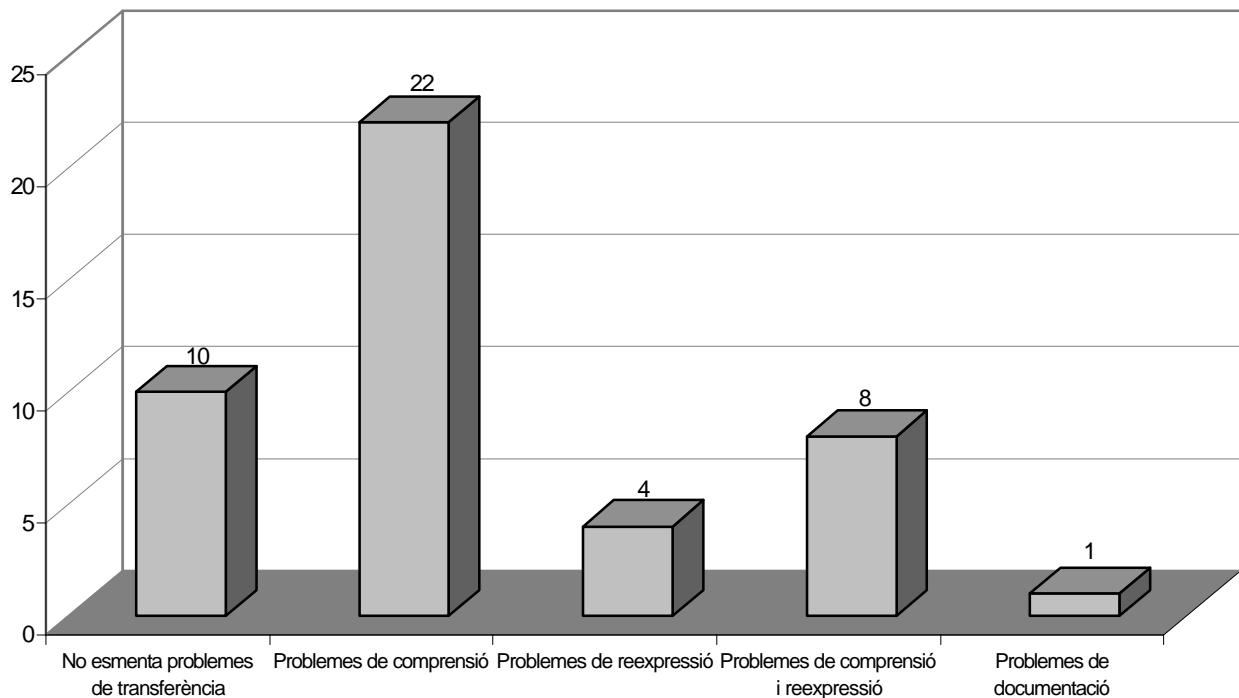
També hem accedit a qüestions relacionades amb aquesta subcompetència a través de la interrogació directa amb una pregunta tancada. D'aquesta obtenim que en tots els grups conformats per persones amb la mateixa formació, l'ús quantitatiu de fonts de documentació presenta variacions similars. Tan sols volem destacar l'ús majoritari dels diccionaris bilingües (93% en suport paper i 7% en suport electrònic)

i l'ús destacadament minoritari de bases de dades terminològiques (18%) i memòries de traducció (16%). Les taules corresponents a l'ús de documentació poden consultar-se en l'annex.

En relació amb la subcompetència de *transferència*, hem observat quines fases es recorrien, quines plantejaven dificultats al traductor i com es ponderaven els problemes derivats de la manca d'equivalències a diferents nivells. Pel que fa a les fases, val a dir que no existeix homogeneïtat entre les que identifiquen els diferents traductors. Així, l'única que es planteja en el 100% dels casos en què es contesta aquesta pregunta (40 dels 45) és la reexpressió i la segueix en freqüència la revisió (90%). Pel que fa a les fases estrictament professionals, tan sols un traductor esmenta algunes d'aquestes fases, com ara la lectura ràpida per determinar la tarifa i el nombre de paraules, la confecció del pressupost, l'acceptació de l'encàrrec i, després de lliurar la traducció, l'emissió de la factura corresponent. Pel que fa al reciclatge de la traducció i de la documentació generada en l'encàrrec, dos traductors esmenten formes d'arxiu d'aquesta informació, mentre que el 84% del total de col·laboradors no hi fa cap referència.

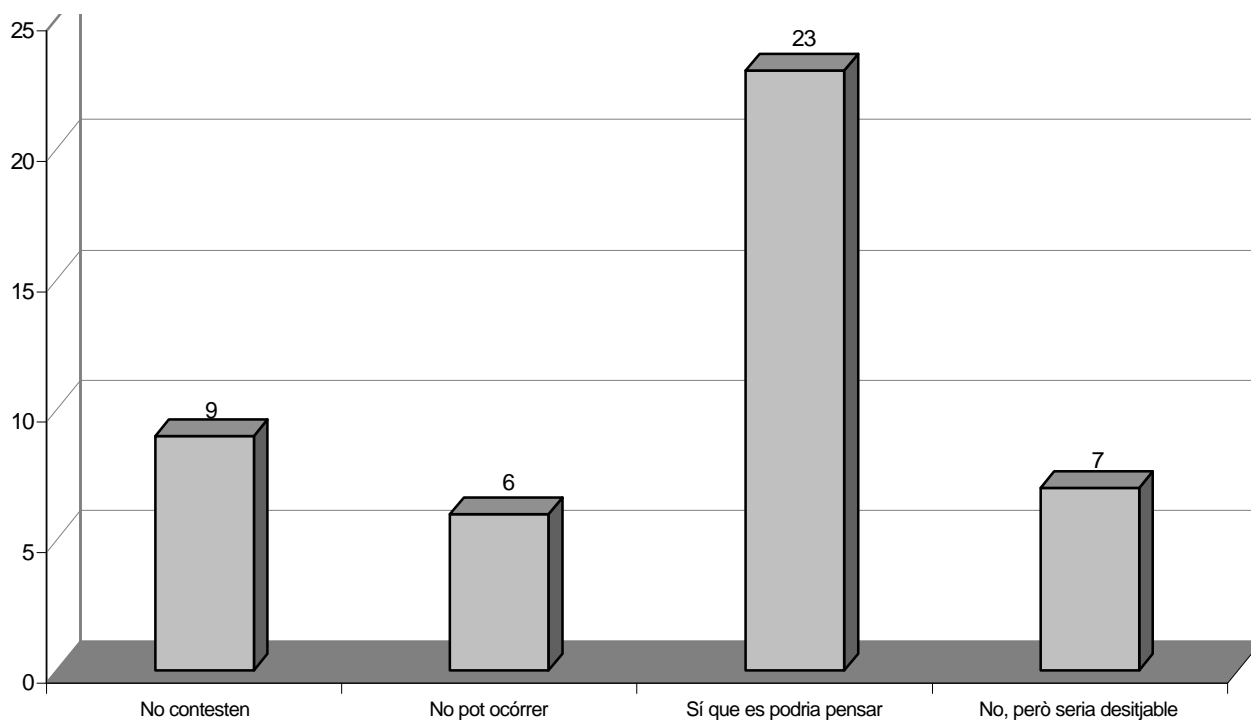
Pel que fa als problemes relatius a aquesta subcompetència, predominen els relacionats amb la comprensió i la reexpressió, tot i que també hi són presents d'altres relacionats amb la documentació. Quant a la manca d'equivalents, es troben problemàtics la recerca d'equivalències lèxiques, però també la tècnica (relacionada amb l'adequació o l'acceptabilitat de les solucions de traducció) que cal emprar per a unitats concretes del text (com ara el nom de les institucions). En general, el mètode de traducció global es considera també problemàtic, tot i que no se'l considera el més important a aquest respecte.

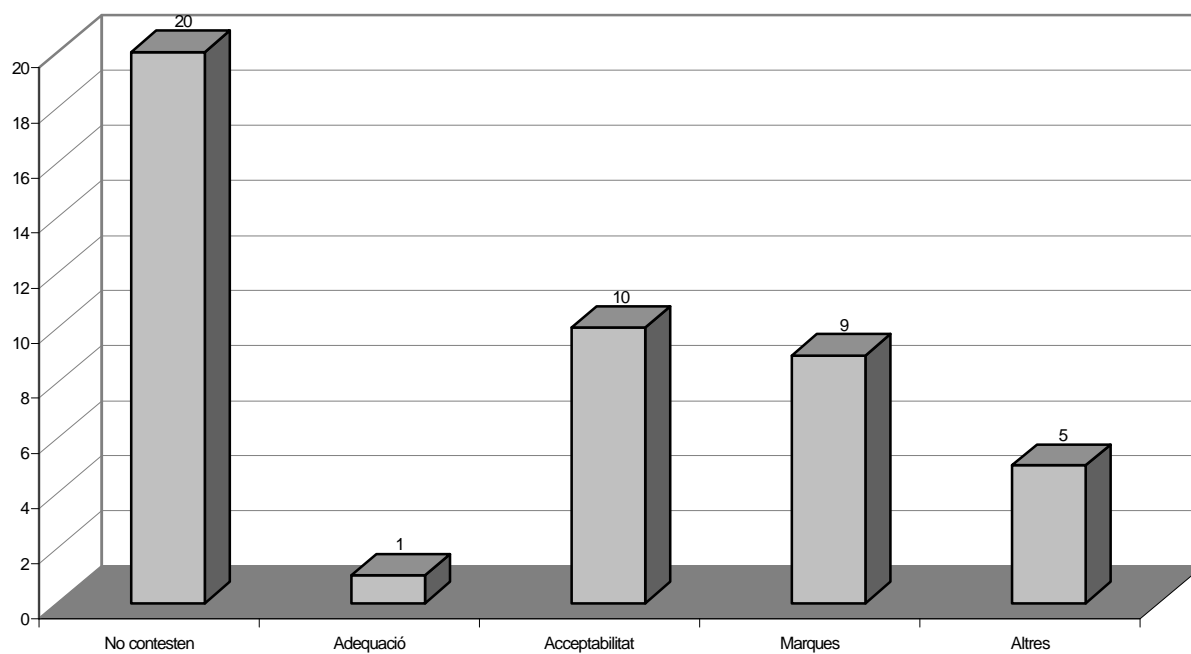

Figura 59. Problemes de transferència destacats pels col·laboradors

En relació amb el mètode de traducció, davant la pregunta de si els traductors creien que el seu producte podia considerar-se un original, resulta sorprenent que tractant-se del mateix encàrrec s'adopten els dos pols possibles. Així, el 29% opina que ningú no pot pensar que la traducció siga un original, però d'aquest 29% cal separar un 16% que creu que seria desitjable arribar a aquest grau d'acceptabilitat. D'altra banda, el 51% arriba al convenciment que pot pensar-se que la traducció és un original. Les estratègies que s'adopten en un sentit o un altre passen per intentar que la traducció *sona* a un text en la llengua meta en 10 casos, i tan sols en 1 el traductor afirma que ha intentat que el lector s'adone que és una traducció. En un terme mig, 9 traductors afirmen haver incorporat pistes a la traducció perquè *sonara* bé en la llengua meta i, alhora, poguera distingir-se que se situa en un sistema jurídic diferent.

Figura 60. Respostes dels traductors respecte a la possibilitat que algú crega que la traducció és un original

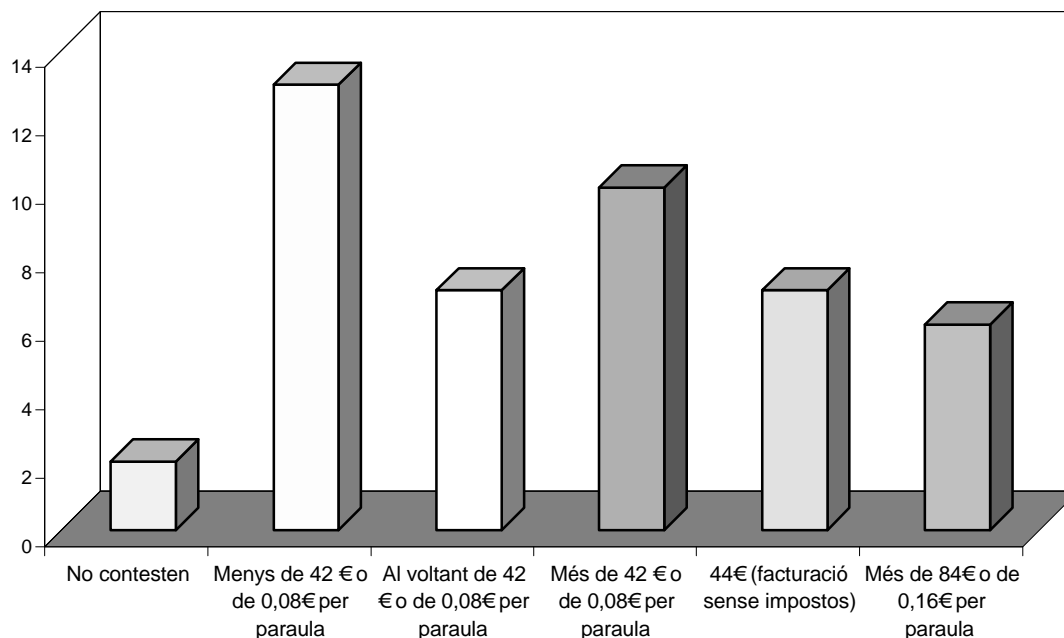
Figura 61. Respostes dels traductors a les estratègies que han fet servir per propiciar l'acceptabilitat o l'adequació del text

Vinculat amb l'opció d'acceptabilitat o adequació, la denominació del text traduït (primer ítem de l'enquesta) segueix línies molt semblants. Així, la majoria dels traductors denominen el transgènere d'una forma que no es correspon amb la denominació habitual dels gèneres de la cultura meta però que tampoc no reflecteix els usos de la cultura original. Així, la distinció del nostre dret entre document públic i document privat (vegeu el capítol 8) es manifesta amb l'opció *escriptura*, però aquesta escriptura no respon a la tipologia autòctona (*escriptura de compravenda*), sinó que s'explicita la natura de l'intercanvi amb expressions com ara *transmissió immobiliària* que no s'utilitzen en els documents públics. Aquesta tècnica té una presència dominant en els casos estudiats i es manifesta de forma homogènia en els diversos traductors.

Quan a la subcompetència professional, tractarem els problemes identificats en aquest sentit, les tarifes que s'han aplicat a la traducció, la caracterització del client i de la funció de la traducció (en relació amb l'encàrrec proposat), l'ús de terminologia pròpia de la traducció i valors com són la importància de l'actualització contínua dels coneixements necessaris per a la pràctica i la rellevància que s'atribueix al coneixement abstracte de la professió pròpia.

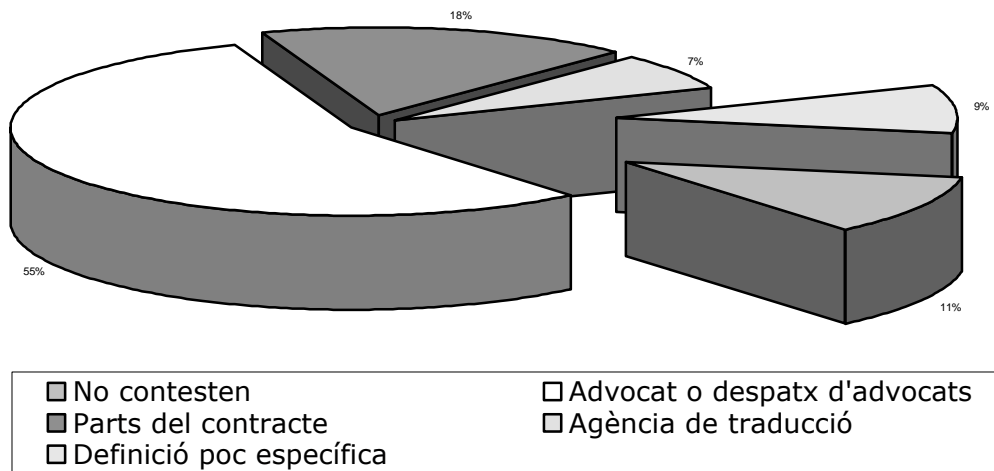
En primer lloc, els problemes identificats en el segon ítem del qüestionari en relació amb aspectes professionals són mínims i es limiten a un sol cas en el qual la traductora, habilitada per a la traducció entre l'anglès i el català, no concebia en quina situació es podia necessitar la traducció d'aquest tipus de document al català.

Quant al preu, vam considerar que la tarifa aplicable era d'un mínim de 0,08€ (d'acord amb les indicacions de l'ATIJC) i que s'havia de comptabilitzar sobre la traducció. Respecte a les 500 paraules de l'original, vam estimar un increment del 10% i hi vam aplicar els impostos pertinent. La xifra resultant ens va servir per fixar de forma aproximada ($\pm 1\text{€}$) la quantitat que es cobraria. En processar les respostes, però, ens vam adonar que calia considerar un altre esglaó, atès que algunes contestacions superaven la quantitat amb escreix. En analitzar les dades, podem apreciar que les tendències dels col·laboradors en relació amb la tarifa aplicada a aquesta traducció no mostren un patró definit ni en relació amb la dedicació, ni en relació amb els anys d'experiència, de forma que la facturació sembla bastant aleatòria. En la gràfica següent pot veure's el resultat global de les tarifes que apliquen els col·laboradors.

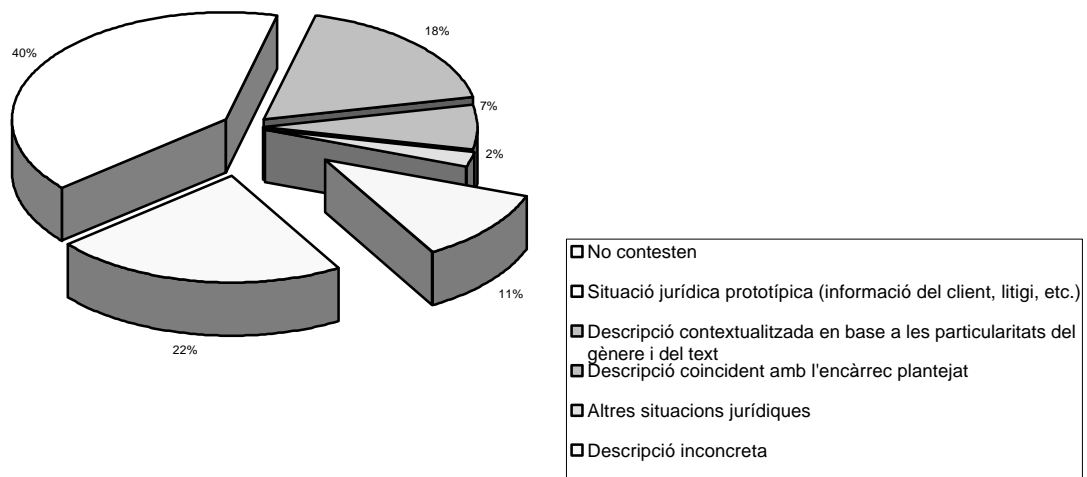

Figura 62. Preu al qual els col·laboradors oferirien la traducció al mercat

Per esbrinar quina imatge té el professional del mercat a què va adreçat el seu producte, els vam preguntar quin tipus de client els demanaria aquesta traducció i per què la faria servir. A l'hora de classificar les respostes, vam considerar l'especificitat de la situació que plantejaven i la consideració en aquesta de l'encàrrec inicial, ja que aquest constituïa, en principi, la font d'informació al respecte. Pel que semblen indicar els resultats, però, els traductors no van tenir gaire en compte aquest encàrrec, almenys en contestar aquestes preguntes, i van optar per diverses possibilitats amb graus diferents de concreció. En la gràfica següent, podem observar la representativitat que tenen les diverses opcions en la mostra estudiada.

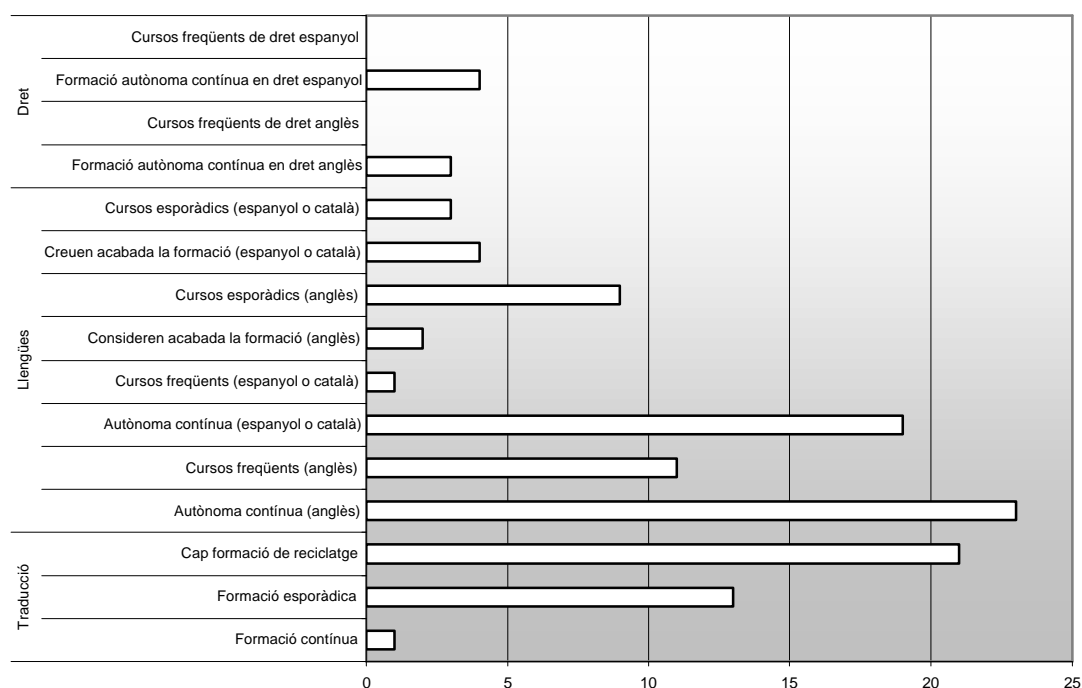
Figura 63. Descripció del client hipotètic per part dels col·laboradors

Figura 64. Descripció de la utilitat de la traducció per part dels col·laboradors

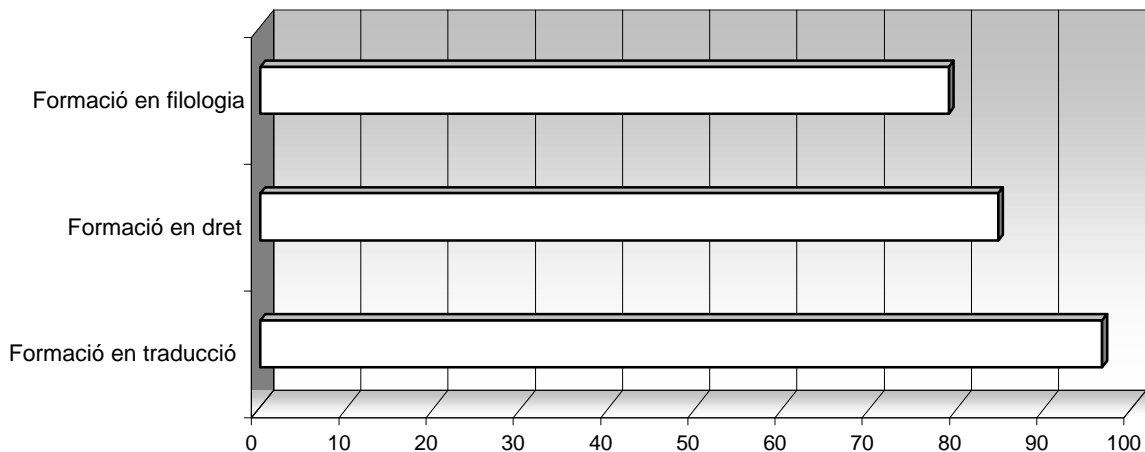
Un altre indicador de la professionalitat dels traductors seria la importància que confereixen al reciclatge, això és, a l'actualització dels coneixements relacionats amb l'exercici professional. En relació amb això vam trobar interessant conèixer en quins àmbits trobaven més necessari aquest reciclatge i si l'actualització de coneixements

anava més o menys lligada a alguns perfils distingits per la formació universitària. Així doncs, sembla que els traductors enquestats es reciclen més en idiomes i menys en traducció. Creiem que l'escassa actualització de coneixements de traducció té relació també amb la importància relativament baixa que donen al coneixement formal, ja que la part que podríem anomenar més *tecnològica* de la traducció es pot considerar adquirida amb els anys de formació universitària o amb els primers anys de pràctica. Quedaria veure si els casos que confereixen formació en traducció fa referència als coneixements formals o a les noves tecnologies relacionades amb la professió.

Figura 65. Actualització de coneixements en traducció, idiomes i dret per part dels traductors enquestats

Quant a la relació de la importància que es confereix al reciclatge amb la formació universitària, tots els perfils actualitzen els coneixements de forma contínua. Amb tot, hem de destacar les persones formades en traducció, amb un 97%.

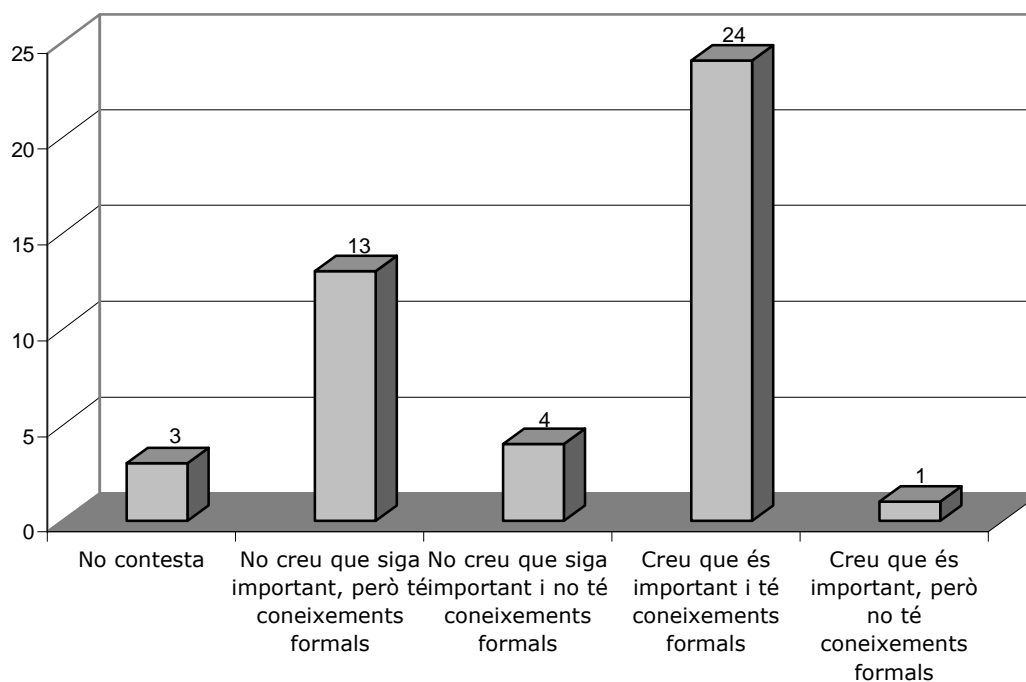

Figura 66. Percentatge de persones de cada perfil formatiu que confereixen una importància alta a l'actualització de coneixements

Una altra característica que veiem en el capítol 1 d'aquest treball com a indicadora del grau de professionalitat d'una ocupació era la presència d'un coneixement especialitzat abstracte i formal i, en relació amb aquest, l'ús per part dels pràctics d'una terminologia tècnica pròpia. A continuació mostrarem quina és la importància que els pràctics hi confereixen en la traducció jurada i relacionarem les seues opinions amb l'ús de terminologia especialitzada en els ítems on es requeria una explicació més o menys extensa i també amb els anys d'exercici i la formació universitària rebuda.

En primer lloc, veiem que la majoria dels col·laboradors té coneixements sobre teoria de la traducció i opina que el coneixement formal és important. El segon grup en rellevància és el que no confereix cap importància als coneixements formals i que no posseeix aquesta mena de coneixements. Tan sols una persona que no té aquests coneixements (formada en dret) en reconeix la importància. La gràfica que segueix mostra la percepció de la importància del coneixement abstracte entre els col·laboradors. Val a dir que de les 13 persones que creuen que el coneixement formal no és rellevant per a la professió, 11 són llicenciats o diplomats en traducció, tan sols 1 procedeix d'una formació universitària en dret i l'altre té estudis de filologia. A més a més, 3 llicenciats o diplomats en traducció afirmen que no tenen

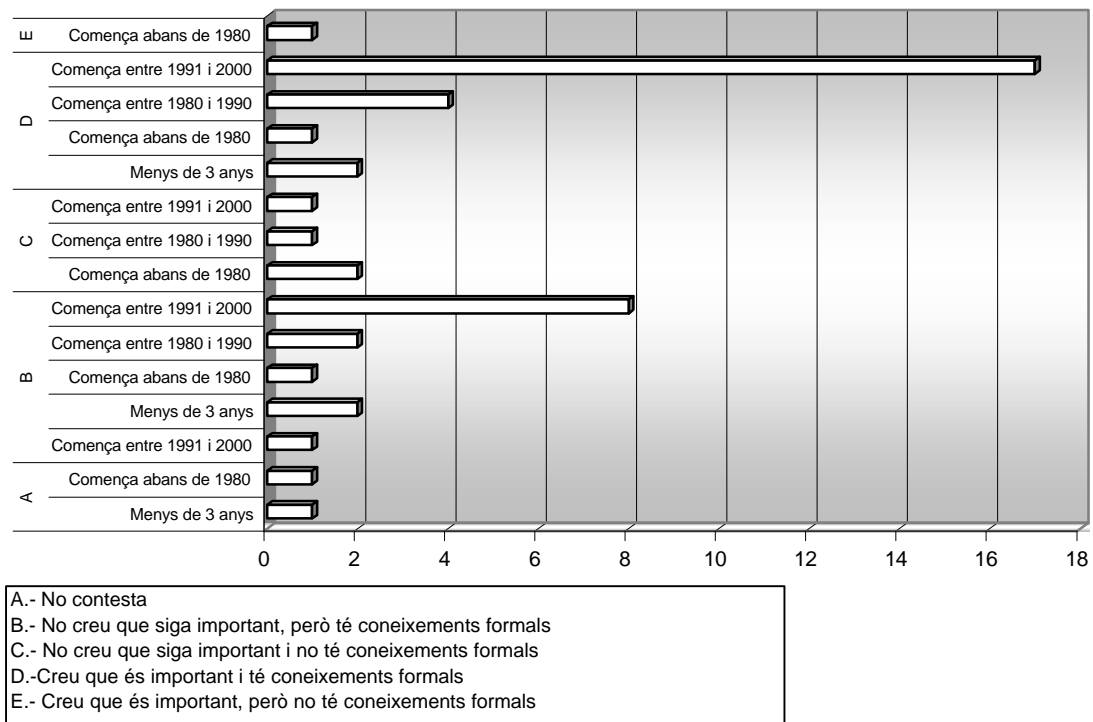
aquesta classe de coneixements. Finalment, 15 persones amb aquesta mateixa formació pensen que són coneixements rellevants i que els tenen.

Figura 67. Percepció de la importància del coneixement abstracte (teoria sobre la traducció) entre els habilitats col·laboradors

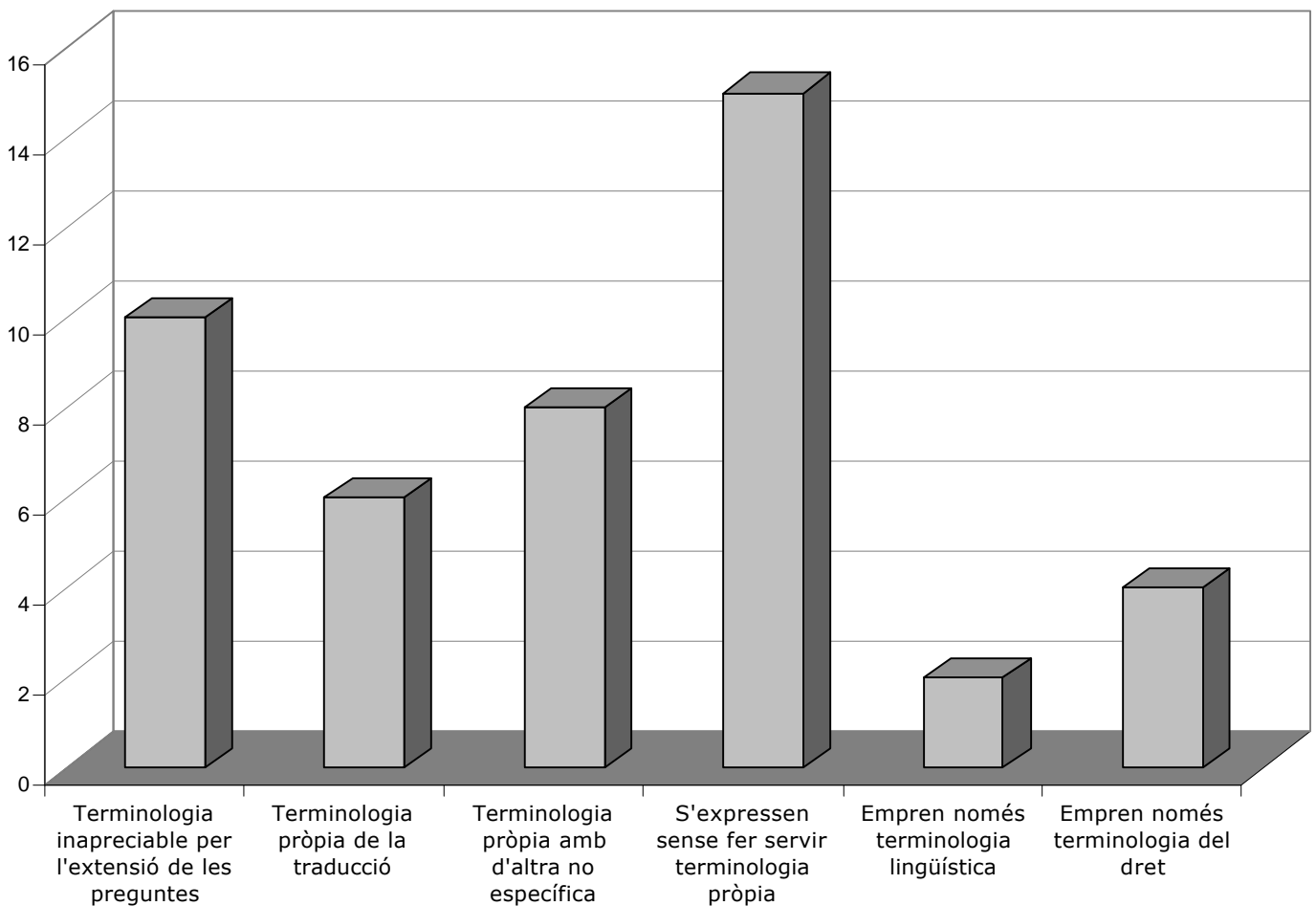
Per veure si els anys d'experiència o l'any de començament en relació amb la implantació dels estudis universitaris de traducció influïa en la concepció del coneixement abstracte, vam agrupar els resultats per anys d'experiència. Com es veu en la gràfica, l'única tendència remarcable és que a excepció de les persones que comencen a exercir en els darrers tres anys, totes les altres mostren totes les opcions possibles. Pel que fa a les persones que han començat a exercir en el 2000 o després d'aquest any, no n'hi ha cap que no tinga coneixements sobre teoria de la traducció.

Figura 68. Percepció de la importància del coneixement abstracte en relació amb l'experiència pràctica

Pel que fa a l'ús de terminologia pròpia del camp de la traducció, vam observar quins termes es feien servir a les contestacions a les preguntes obertes. En els casos en què les respostes eren breus o no tractaven cap concepte específic ens vam abstenir de fer-ne cap avaluació (22%). En la resta de casos, vam trobar que tan sols el 13% fa servir terminologia pròpia, mentre que el 33% s'expressava amb expressions de la llengua general que no incloïen termes del camp de la traducció, la lingüística o el dret. En la gràfica següent es veuen aquestes dades:

Figura 69. Ús de terminologia en l'expressió dels col·laboradors

A través d'aquestes dades, que hem intentat oferir amb poques interpretacions, podem fer-nos una imatge bastant ideal del traductor jurat, en el sentit que a causa de l'escassetat de mostres no podem oferir una representació real. Això no obstant, les tendències són homogènies en un sentit: l'heterogeneïtat.

7.4. Recapitulació

En aquest capítol hem analitzat la dimensió socioeconòmica, comunitària i individual de la professió del traductor jurídic i jurat a través de la consulta de bibliografia disponible en traductologia i documentació de tipus divers, en especial legislació relacionada amb l'activitat que desenvolupa aquest professional i les dades

resultants de l'administració d'enquestes de carrer a una mostra aleatòria de població de la Comunitat Valenciana. Així, ens hem centrat, en l'àmbit socioeconòmic, en quina necessitat presenta la societat respecte al servei que ofereix el traductor jurat, si hi reconeix una jurisdicció pròpia i, finalment, si reconeix amb privilegis socials la seua activitat. A continuació, ens hem centrat en l'activitat organitzada dels traductors i hem tractat les formes d'accés a la professió, l'activitat d'algunes associacions i les mesures adoptades per vigilar la continuïtat dels pràctics en l'exercici. Quant al nivell individual de l'anàlisi, hem vist els resultats del qüestionari dissenyat per al nostre estudi (i que expliquem en el capítol 5) que van emplenar 45 traductors.

